

I РЕЄСТРАЦІЙНА ФОРМА

№	Назва поля	Вміст поля
	Назва роботи	Кваліфікаційна магістерська робота
	УДК	
	Автор (ПІБ)	Булатовська Анастасія Миколаївна
	Дата захисту (рік, місяць, день)	
	Факультет	Економічний
	Спеціальність	071 – Облік і оподаткування
	Освітня програма	Облік і аудит
	Кафедра (шифр, назва)	11.05 – Обліку та оподаткування
	Форма навчання	Денна
	Тема магістерської кваліфікаційної роботи	Облік та оподаткування діяльності фермерських господарств
	Керівник (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	к.е.н., доцент Боярова Олена Анатоліївна
	Ключові слова (до 10 слів)	Фермерське господарство, єдиний податок, податок на прибуток, податкова звітність
	Анотація (до 300 символів)	Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 78 найменувань, містить 10 таблиць, 10 рисунків, 10 додатків. Основний зміст роботи викладено на 80 сторінках друкованого тексту.

Науковий керівник

(Підпис)

доцент Боярова О.А.

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.05 - МКР. 1757 "С" 2021.10.18. 002. ПЗ

БУЛАТОВСЬКОЇ АНАСТАСІ МИКОЛАЇВНИ

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет
УДК 657.44:336.226.11

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету
Діброва А.Д.
(підпис)

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри обліку та
оподаткування
Гуцаленко Л.В.
(підпис)

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему
"Облік та оподаткування діяльності фермерських господарств"

Спеціальність 071 – "Облік і оподаткування"

Освітня програма Облік і аудит

Орієнтація освітньої програми освітньо- професійна

Гарант освітньої програми

д.е.н., професор

(науковий ступінь та вчене звання)

Керівник кваліфікаційної
магістерської роботи

к.е.н., доцент

(науковий ступінь та вчене звання)

Кадюга Є.В.

(ПІБ)

Боярова О.А.

(ПІБ)

Виконала

Будатовська А.М.

(підпис)

(ПІБ студента)

Київ – 2022

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку та оподаткування
д.е.н., проф. Гуцаленко Л.В.

ЗАВДАННЯ

до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студенту (-ці)
Булатовській Анастасії Миколаївні
(прізвище, ім'я, по-батькові)
Спеціальність 071 – "Облік і оподаткування"
Освітня програма Облік і аудит

Орієнтація освітньої програми освітньо - професійна

Тема магістерської роботи: «Облік та оподаткування діяльності фермерських господарств»
Затверджена наказом ректора НУБіП України від "18" жовтня 2021 р. №1757 «С»
Термін подання завершеної роботи на кафедру 2022.11.11

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: наукові праці вчених-економістів (українських та зарубіжних) з питань обліку та оподаткування діяльності фермерських господарств, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, нормативно-правові акти, статистичні дані, матеріали інтернет-видань, фактичні дані обліку, показники фінансової звітності досліджуваного підприємства.

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи:

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

теоретичні засади обліку та оподаткування діяльності фермерських господарств

організація і методика обліку та оподаткування діяльності фермерських господарств

аналіз та внутрішній контроль діяльності та оподаткування фермерських господарств

Перелік графічного матеріалу: таблиці, рисунки, схеми

Дата видачі завдання " __ " жовтня 2021 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

Боярова О.А.

Завдання прийняла до виконання

Булатовська А.М.

НУБІП України

Реферат
на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за темою
«Облік та оподаткування діяльності фермерських господарств»

У магістерській кваліфікаційній роботі розкривається науковий підхід щодо економічної сутності фермерських господарств, їх основних ознак та видів, форм оподаткування та їх особливостей.

На практичних матеріалах фермерського господарства «Гайок» викладена організація і методика обліку та оподаткування фермерського господарства, визначено особливості оподаткування діяльності фермерського господарства; внесено пропозиції щодо прийняття управлінських рішень щодо ефективної діяльності фермерського господарства.

Значне місце в роботі відведено аналітичному та синтетичному обліку діяльності фермерських господарств, проведенню внутрішньогосподарського контролю діяльності фермерського господарства, а також використанню прикладного програмного забезпечення в діяльності фермерського господарства.

У висновках кваліфікаційної магістерської роботи узагальнено отримані результати дослідження, наведено рекомендації щодо удосконалення обліку і проведення внутрішньогосподарського контролю з діяльності фермерського господарства та прийняття управлінських рішень:

- Розробити графік документообігу;
- Здійснювати аудит господарської діяльності;
- Використовувати автоматизовану форму обліку

КЛЮЧОВІ СЛОВА: облік, контроль, фермерські господарства; види фермерських господарств та ознаки; форми оподаткування; податкова звітність; податкова декларація; внутрішньогосподарський контроль.

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП.....

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....

Поняття, основні ознаки та види фермерських

Форми оподаткування фермерських господарств та їх особливості.....

Висновки до розділу 1.....

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА СПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....

Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження.....

Організація бухгалтерського обліку діяльності фермерських господарств.....

Документальне забезпечення обліку та оподаткування діяльності фермерських господарств.....

Синтетичний та аналітичний облік діяльності фермерських господарств.....

Особливості оподаткування діяльності фермерських господарств та відображення у податковій звітності.....

Використання прикладного програмного забезпечення в діяльності фермерських господарств.....

Висновки до розділу 2.....

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ ТА ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....

Методичні прийоми аналізу та внутрішнього контролю діяльності та оподаткування фермерських господарств.....

Аналіз та внутрішній контроль податкових розрахунків фермерського господарства «Гайок».....

Узагальнення матеріалів аналізу та внутрішнього контролю для прийняття управлінських рішень щодо ефективної діяльності фермерського господарства.....

Висновки до розділу 3.....

ВИСНОВКИ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....

ДОДАТКИ.....

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

НУБІП України

Сучасні фермерські господарства є формою підприємства, яке є джерелом ресурсів і можливостей конкурентного розвитку й одночасно створює нові виклики через швидкі і слабо прогнозовані екзогенні зміни.

НУБІП України

Ринкові відносини, що в сучасних умовах є основним рушійним чинником розвитку будь-якого суспільства, завжди ставлять перед цим суспільством певні завдання, що спрямовані на підвищення його життєздатності, міцності та ефективності у всіх сферах його існування, зокрема й у сфері сільськогосподарського виробництва.

НУБІП України

Одним з таких актуальних завдань є формування, впровадження і здійснення політики сталого розвитку сільського господарства і створення оптимальних умов для ефективної роботи всіх його галузей й суб'єктів, в тому числі й фермерських господарств.

НУБІП України

У процесі трансформаційних змін, в умовах ненадежного правового регулювання, навіть щодо визначення ключових категорій, таких як “фермерське господарство”, “фермер”, більшість фермерських господарств опинилися у критичному стані через відсутність ефективних механізмів

НУБІП України

державного регулювання та підтримки, недосконалість системи організаційно-економічних та фінансово-кредитних умов господарювання, примітивний стан менеджменту. Це негативно позначається на показниках ефективності їх господарської діяльності, підвищує ризикованість здійснення виробничо-господарських операцій та знижує рівень їх конкурентоспроможності.

НУБІП України

Як наслідок, на перший план виходить та актуалізується проблема розробки та впровадження ефективних механізмів управління фермерськими господарствами, що базується на належній правовій базі, з метою забезпечення їх ефективного соціально-економічного розвитку на основі обґрунтування

НУБІП України

перспективних напрямків їх діяльності, переходу на якісно вищий рівень розвитку, спроможності пристосуватися до існуючих та можливих змін ринкового середовища, а також посилення своїх конкурентоздатних позицій на

ринку. За таких умов нагального вирішення потребують питання правового регулювання управління фермерськими господарствами.

Виклики сучасного аграрного бізнесу, обумовлені змінами в чинному законодавстві, стосуються фермерських господарств та сімейних фермерських господарств. Вони є найбільш вразливими і незахищеними з огляду кадрового забезпечення, інформаційної безпеки і методології організації обліку та оподаткування.

Питання, що розглядаються у магістерській роботі, перебувають у центрі уваги багатьох науковців. Вагомий внесок у дослідження проблем обліку та

оподаткування діяльності фермерських господарств зробили відомі вчені і практики, серед яких В. Андрущенко, О. Василюк, Т. Єфименко, Ю. Іванової,

О. Кириленко, А. Крисоватого, В. Мельника, П. Мельника, А. Соколовської, В. Суторміної, Л. Тарангул, В. Федосова, С. Юрія. та інші. Вагомий внесок у

розробку їх теоретико-прикладних засад зробили відомі корифеї вітчизняної аграрної науки, особливо такі як В. Борисова, Н. Гайдучий, М. Дем'яненко, Д. Дема, П. Лайко, П. Саблук, Л. Тулуш та ін.

Метою магістерської роботи є вивчення, систематизація і обґрунтування теоретичних і методичних аспектів обліку та оподаткування діяльності

фермерських господарств, виявлення шляхів їх вдосконалення для забезпечення ефективного функціонування зазначених підприємств у сучасних умовах господарювання.

Облік діяльності фермерського господарства передбачає систематичне ведення записів в первинних облікових документах, їх зберігання та подальшу

обробку, формування реєстрів та складання фінансової, статистичної й податкової звітності. Документальне оформлення своєї господарської

діяльності повинні здійснювати фермерські господарства, що зареєстровані як юридичні особи – підприємства, так і ті, що мають статус фізичних осіб –

підприємців. Тож система документування та документообіг стають невід'ємною частиною функціонування фермерського підприємства, як і будь-якої іншої господарської одиниці. Саме тому раціональна система

документообігу є запорукою створення єдиного інформаційного простору в межах фермерського господарства, що допомагає організувати якісне та ефективно управління його діяльністю.

За даною метою сформовано основні завдання магістерської роботи:

розкрити економічну сутність форми оподаткування фермерських господарств.

дослідити організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства.

висвітлити організацію документального забезпечення обліку та оподаткування діяльності фермерських господарств.

розглянути синтетичний та аналітичний облік податків у розрізі діяльності фермерських господарств.

дослідити відображення у податковій звітності податків, які сплачує Фермерське господарство “Гайок”.

визначити шляхи удосконалення обліку та прийняття управлінських рішень щодо розрахунків по податках.

провести оцінку ефективності внутрішнього контролю та системи обліку податків.

Дослідити методику аудиту розрахунків із бюджетом по сплаті податків фермерськими господарствами.

Об'єктом дослідження даної магістерської роботи є відображення фермерським господарством “Гайок” господарських операцій по розрахунках за податками.

Предметом дослідження даної магістерської роботи є сукупність теоретичних, організаційних і методичних засад з обліку та оподаткування діяльності фермерських господарств.

Інформаційною базою магістерської роботи є нормативно – правові акти України, інтернет – ресурси, наукові статті вітчизняних вчених про облік оподаткування фермерських господарств.

У роботі використані методи фінансово-економічного аналізу, статистичні методи аналізу, метод прогнозування, діалектичний метод пізнання та

системний підхід для аналізу економічних явищ та процесів, що дозволило провести комплексне дослідження наукової проблеми обліку та контролю єдиного податку сільськогосподарських підприємств.

Інформаційною основою дослідження були навчальна і спеціальна література, нормативно-правові акти, матеріали Міністерства фінансів, статистичні дані, звітність Фермерське господарство «Гайок».

Практична значущість кваліфікаційної магістерської роботи показує, що знання та розробки, отримані студентом в ході її виконання, можуть бути використані при складанні бюджету податків, що буде містити інформацію по нарахованню та сплату податків, згрупованих за видами, із зазначенням бази оподаткування та передбачуваної заборгованості перед бюджетом.

Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 78 найменувань, містить 10 таблиць, 10 рисунків, 10 додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 85 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Поняття, основні ознаки та види фермерських господарств

Однією з найпоширеніших форм підприємництва в аграрному секторі є фермерські господарства, питома вага яких у структурі суб'єктів господарювання агропромислового комплексу складає 67 %.

Фермерське господарство – особливий вид підприємницької діяльності громадян України, що полягає у виробництві, переробці та реалізації сільськогосподарської продукції з метою одержання прибутку. В сучасних умовах така форма аграрного господарювання потребує особливого правового захисту та підтримки з боку держави.

Виникнення фермерських господарств в Україні пов'язане з реформуванням аграрних відносин та здійсненням ринкових економічних перетворень.

Фермерство – нова для сучасного періоду форма господарювання на землях сільськогосподарського призначення. Отже, це явище, яке характеризує сільськогосподарський сектор економіки, а через нього – і всієї економіки України [64, с. 3].

В даний час діяльність фермерських господарств регулюється Законом України “Про фермерське господарство” від 19 червня 2003 р. [30], а також нормативно-правовими актами цивільного, господарського та інших галузей законодавства.

На законодавчому рівні сьогодні закріплено поняття фермерського господарства, що розглядається як форма підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення

фермерського господарства, відповідно до закону [28]. На наш погляд, дане визначення є неповним, оскільки не враховує усіх юридичних ознак такого суб'єкта господарювання.

На основі аналізу норм Закону України Про фермерське господарство” [30] та наукової літератури можна виділити наступні істотні ознаки фермерського господарства:

фермерське господарство – це самостійний суб'єкт аграрного господарювання;

2) воно є юридичною особою;

3) це форма підприємницької діяльності;

4) ця діяльність здійснюється виключно громадянами України, отже, членами фермерського господарства не можуть бути іноземні громадяни чи особи без громадянства;

5) ця форма ведення сільського господарства здійснюється лише на добровільних засадах;

6) основною індивідуальною ознакою фермерських господарств є сімейно-трудовий характер господарства;

7) основним видом діяльності господарства є виробнича сільськогосподарська діяльність;

8) діяльність фермерських господарств нерозривно пов'язана з використанням земель сільськогосподарського призначення як основного засобу виробництва;

9) сільськогосподарська продукція, що виробляється фермерським господарством, має товарний характер;

10) метою діяльності фермерського господарства є одержання прибутку.

З урахуванням наведених ознак фермерського господарства можна сформулювати наступне його визначення: фермерське господарство – це добровільно утворена громадянами України, пов'язаними між собою родинними зв'язками, юридична особа, члени якої спрямовують свою діяльність на виробництво, переробку, та реалізацію сільськогосподарської

продукції з метою отримання прибутку, використовуючи землі сільськогосподарського призначення як основний засіб виробництва.

Подолання економічної кризи в Україні залежить від ліквідації кризи в агропромисловому секторі і, насамперед, у сільському господарстві. Фермери України потребують активності і стабільної державної допомоги на зразок тієї, яку мають фермери у всьому світі. Вона повинна стати складовою у процесі реалізації принципу пріоритетності сільського господарства [72, с. 15].

У зв'язку з цим необхідною передумовою подальшого розвитку фермерства в Україні є належне правове забезпечення функціонування фермерських господарств та всебічна їх підтримка з боку держави.

Ефективна робота фермерських господарств повинна ґрунтуватись на сучасних системах менеджменту підприємницької діяльності у різних сферах, де можна одержати швидкий результат та віддачу. Це може бути не тільки сільськогосподарське виробництво, а й переробка сільськогосподарської сировини, доведення її до стадії споживання, а також сфера надання агросервісних послуг тощо.

Тривалий досвід функціонування фермерських господарств в Україні дозволив класифікувати їх на форми та типи (рис. 1.1)

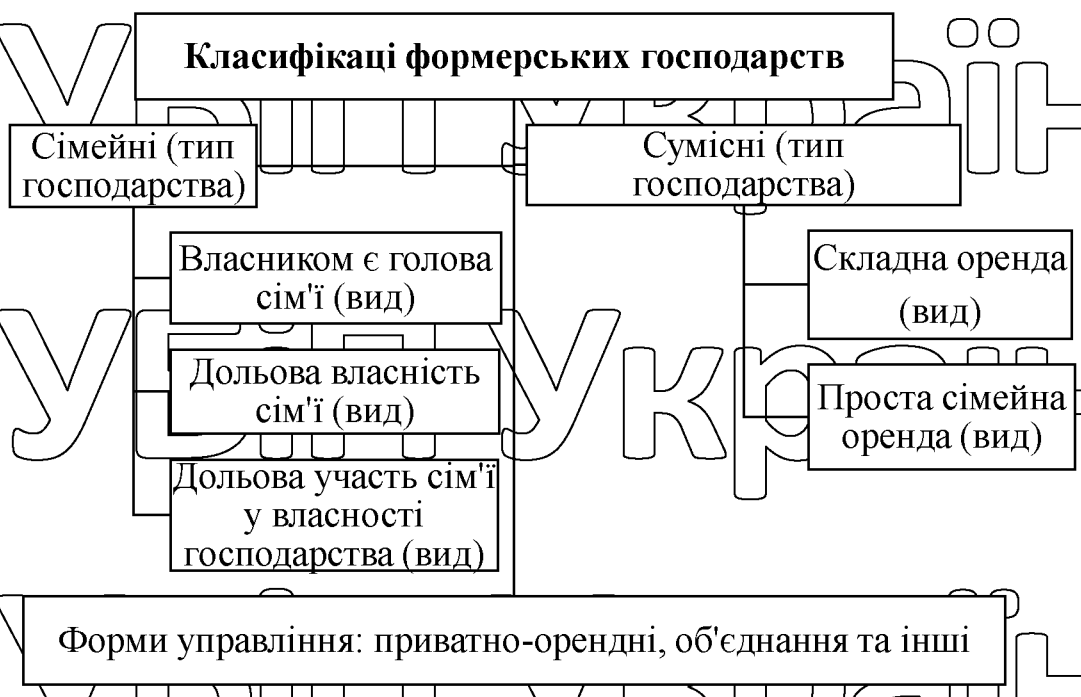

Рис. 1.1. Класифікаційна схема фермерських господарств

В залежності від типу організації виробництва фермерські господарства поділяються на такі категорії:

сімейні (один двір), власники яких разом із своїми сім'ями займаються господарською діяльністю, вкладають необхідні засоби і виконують всі виробничі операції;

- сумісні, утворені із декількох сімей рідних або шляхом об'єднання власності двох і більше осіб.

Типи фермерських господарств діляться на групи із такими ознаками:

- перша група - у сім'ї власником є її глава; наявність у сім'ї дольової власності, дольова участь у власності господарств (у спільних господарствах);

- друга група - проста сімейна оренда, складна оренда (у двох і більше землевласників приватне володіння землею).

При проведенні дослідження діяльності фермерських господарств також зроблені спроби провести класифікацію цих господарств з врахуванням грошових надходжень від реалізації виробленої продукції. Більшість фермерських господарств належить до суб'єктів мікропідприємництва та малого підприємництва (великі, й середні), їх класифікація наведена в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація фермерських господарств за розміром

№	Категорія юр

продовження таблиці 1.1

НУВБІП УКРАЇНИ

Джерело: Закон України 973-IV,

За способом управління можна виділити такі основні форми фермерських господарств:

1) Прості сімейні фермерські господарства (створені зазвичай на невеликій земельній площі переважно моноспеціалізовані);

2) Приватно-орендні (створені на базі великих КСП колишніми керівниками, функціонують у формі агрофірм, товариств та інше переважно поліспеціалізовані);

3) Об'єднання фермерів (за типом складної оренди функціонують у вигляді товариств, бувають як моно так і полі спеціалізовані).

В Україні станом на 1 січня 2022 р. зареєстровано 48 868 фермерських господарств, в той час, коли на аналогічну дату минулого року, цей показник становив 47 803. Так за рік в Україні з'явилося 1065 нових фермерських господарств. В тому числі за останніх пів року їх додалось 579, а за останній місяць — 103. Якщо ж глянути на статистику минулих років, то побачимо що в Україні тенденція до зростання

кількості ферм почалась з 2016 р., коли через зовнішньополітичний фактор цей показник різко зменшився. Так станом на 1 січня було зареєстровано:

у 2020 р. — 46 929 фермерських господарств;

у 2019 р. — 45 654;

у 2018 р. — 45 035;

у 2017 р. — 44 409;

у 2016 р. — 43 743;

у 2015 р. — 47 356;

у 2014 р. — 49 169.

Основними стримуючими факторами розвитку фермерських господарств є недостатньо ефективна бюджетна підтримка їх діяльності; відсутність дієвих інструментів забезпечення достатнім матеріально-технічним забезпеченням та

капіталізації їхнього прибутку шляхом придбання у власність оброблюваних ними земельних ділянок. Напрямами стимулювання розвитку фермерських господарств шляхом видачі пільгових іпотечних кредитів фермерським господарствам доцільно здійснити на наступні цілі: вирощування трудозатратних продуктів харчування, у т.ч. плодоовочевої продукції, органічної продукції, концентрації більшої кількості землі, диверсифікації їх діяльності, взяття участі у розбудові інфраструктури села, будівництва сучасних сховищ та елеваторів.

форми оподаткування фермерських господарств та їх особливості

Основні зміни процесу оподаткування доходів фермерських господарств були внесені у 2020 році у відповідні законодавчі акти до яких належать Закон України “Про фермерське господарство” [30] та Податковий Кодекс України [31]. Фермерські господарства самі вправі обирати систему оподаткування, залежно від критеріїв їх діяльності. На даний час в Україні є загальна та спрощена система оподаткування. Окремо здійснюється оподаткування фермерських господарств – ФОП та фермерських господарств – юридичних осіб.

Фермерське господарство може бути зареєстроване як юридична особа або фізична особа-підприємець, зі статусом сімейного або без такого.

Можливі варіанти оподаткування для фермерського господарства – юридичної особи:

загальна система оподаткування, яка полягає у сплаті податку на прибуток.

Об'єктом оподаткування у цьому випадку є прибуток, визначений за даними бухгалтерського обліку (доходи мінус витрати), який може коригуватися на різниці, що виникають відповідно до положень Податкового кодексу України.

Ставка податку – 18%. Жодних обмежень зазначена система немає;

✓ спрощена система оподаткування:

✓ єдиний податок 3 групи зі сплатою податку на додану вартість.

Ставка – 3% доходу плюс сплата ПДВ;

✓
єдиний податок 3 групи без сплати податку на додану вартість.
Ставка – 5% доходу.
Обмеження для двох наведених випадків обсяг доходу протягом календарного року не повинен перевищувати 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного року (на 01.01.2022 – грн.).

єдиний податок 4 групи - розмір податку залежить від площі сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду, що перебуває у власності фермерського господарства або надана йому у користування та визначається у відсотках від нормативної грошової оцінки земельної ділянки, а розмір ставки податку - від категорій (типу) земель та їх розташування.
Обмеження - частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків.

Варіантів оподаткування, які можуть бути обрані фермерським господарством, створеним у формі фізичної особи-підприємця.

Загальна система оподаткування. Як і у випадку з юридичними особами, її суть полягає у сплаті податку на прибуток за ставкою 18 %. Крім цього, сплаті підлягає військовий збір у розмірі 1,5% від прибутку та єдиний внесок – 22 % від прибутку, але з 01.01.2022 не менше 1430,00 грн. При цьому, максимальна база для нарахування ЄСВ з січня 2022 року – 97500,00 грн, а тому він не може бути більшим максимального розміру – 21450,00 грн. Жодних обмежень вказана система не має;

спрощена система оподаткування:
єдиний податок 2 групи. Ставка податку – не більше 20% розміру мінімальної заробітної плати (з 01.01.2022 – не більше 1300,00 грн.).
ПДФО і військовий збір не сплачуються. Сплаті підлягає ЄСВ (не менше 00 грн. і не більше 214500,00 грн.). Слід враховувати, що дана група має певні обмеження:

ФОП не використовує працю найманих осіб або кількість людей, які перебувають з ним у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб;

обсяг доходу не перевищує 834 розміри мінімальної заробітної плати (станом на 01.01.2022 – 5 421 000,00 грн.);

єдиний податок 3 групи зі сплатою ПДВ. Ставка – 3% доходу, податок на додану вартість підлягає сплаті у загальному порядку. ПДФО і військовий збір не сплачуються, ЄСВ підлягає сплаті у тому ж порядку, що і в попередньому випадку;

єдиний податок 3 групи без сплати ПДВ зі ставкою 5% доходу, а також зі сплатою ЄСВ (не менше 1300,00 грн. і не більше 21450,00 грн.).

Обмеження 3 групи як зі сплатою ПДВ, так і без його сплати – протягом календарного року обсяг отриманого доходу не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати (на 01.01.2022 – 7 585 500,00 грн.).

Єдиний податок 4 групи. Об'єктом оподаткування є площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду, базою оподаткування – нормативна грошова оцінка 1 гектара такої землі. Ставка податку залежить від категорії (типу) земель та їх розташування.

Слід мати на увазі, що така система оподаткування встановлює для фермерів ряд обмежень, серед яких:

- здійснення виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж;

- проведення господарської діяльності (крім постачання) за місцем податкової адреси;

- заборона на використання праці найманих осіб;
- членство у фермерському господарстві такої особи лише членів її сім'ї, що фактично, свідчить про можливість перебування на такій системі оподаткування лише сімейного фермерського господарства, створеного на основі діяльності фізичної особи-підприємця;

- обмеження щодо площі сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду, що перебувають у власності та/або користуванні членів фермерського господарства – не менше 2 гектарів, але не більше 20 гектарів.

Найпоширеніші форми оподаткування для фермерських господарств наведені в таблиці 1.2.

НУБІП УКРАЇНИ

Таблиця 1.2

Найпоширеніші форми оподаткування для фермерських господарств

Критерії	Єдиний податок четвертої групи	Загальна система оподаткування
Платник податку	Платниками ЄП групи 4 можуть бути тільки підприємства сільгосптоваровиробники. При цьому частка сільгосптоваровиробництва за попередній податковий рік у них має дорівнювати або перевищувати 75 % (п.п. 4 п. 291.4 ПКУ)	Будь-яких особливих умов для застосування загальної системи оподаткування немає. Її може застосовувати будь-яка особа.
База оподаткування	Базою для оподаткування є: ріллі, сіножаті, пасовища і багаторічні насадження, землі водного фонду. Ставки податку встановлені п. 293.9 ПКУ у відсотках до бази оподаткування, тобто до нормативної грошової оцінки одного гектара відповідних категорій земель	Базою оподаткування є грошове вираження прибутку, основна ставка податку — 18 %

продовження таблиці 1.2

Сплата податку	Сплачують податок щоквартально протягом 30	Підприємства з річним доходом за минулий рік
----------------	--	--

<p>НУБІП</p>	<p>календарних днів після звітного кварталу в процентівці, зазначеній у п.п. 295.9.2 ПКУ</p>	<p>понад 20 млн грн. подають в прибуткову декларацію (п. 137.4 ПКУ). Ті ж, у кого дохід не перевищує 20 млн грн., а також виробники сільгосппродукції звітують один раз на рік</p>
<p>НУБІП</p>	<p>України</p>	<p>України</p>

За оцінками експертів, найбільш прийнятною як для фермерських господарств – ФОПів, так і для фермерських господарств – юридичних осіб є 4 група платників податку на спрощеній системі, оскільки розмір податку є диференційованим (залежить від площі землі), ПДФО та військовий збір не сплачується, а при сплаті Єдиного соціального внеску можна скористатися пільгами від держави.

Як бачимо, кожна із систем оподаткування має свої особливості, переваги і недоліки, а також обмеження. В кожному конкретному випадку рекомендуємо враховувати особливості діяльності створюваного фермерського господарства та робити орієнтовні розрахунки результатів, які воно планує отримувати, з урахуванням чого приймати рішення про вибір системи оподаткування, перебування на якій призведе до найменшого податкового навантаження.

Якщо ж провести такі розрахунки неможливо або вони не відповідають дійсним результатам за підсумками календарного року, фермерське господарство може здійснити перехід на іншу, більш оптимальну систему оподаткування.

НУБІП України

Фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках. Вони можуть здійснювати свою діяльність у формі фізичної особи-підприємця та юридичної особи.

НУБІП України

Основні зміни процесу оподаткування доходів фермерських господарств, були внесені у 2020 році у відповідні законодавчі акти до яких належать Закон України “Про фермерське господарство” та Податковий Кодекс України.

НУБІП України

Фермерські господарства самі вправі обирати систему оподаткування, залежно від критеріїв їх діяльності. На даний час в Україні є загальна та спрощена система оподаткування. Окремо здійснюється оподаткування фермерських господарств – ФОП та фермерських господарств – юридичних осіб.

НУБІП України

В Україні застосовуються загальна система оподаткування, яке передбачає сплати податку на доходи, єдиний соціальний внесок, військовий збір, податок на додану вартість, податок на землю, які визначають залежно від форми господарювання.

НУБІП України

Спрощена система оподаткування передбачає сплату Єдиного податку, залежно від групи платників Єдиного податку. На нашу думку, найбільш оптимальним є 4 група платників податків, в якій розмір податку залежить від площі землі, а для сплати єдиного соціального внеску є пільги.

НУБІП України

НУБІП України

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

2.1. Організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження

Об'єктом дослідження є виробничо-фінансова діяльність та облікова робота фермерського господарства "Гайок". Згідно із статутом (додаток А.1) повна назва підприємства - Фермерське господарство "Гайок", а скорочена - ФГ "Гайок".

Фермерське господарство "Гайок" діє на підставі установчого документа - Статуту (додаток А.1), Конституції України, Земельного кодексу України, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України "Про власність", "Про фермерське господарство", "Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві" та інших законів України.

Фермерське господарство "Гайок" розташоване в смт. Володарка, Білоцерківського району, Київської області. Адреса – вулиця Армійська, 10.

Підприємство знаходиться від обласного центру Києва на відстані 122 км.

Фермерське господарство "Гайок" засноване в день його державної реєстрації – 17.02.2009 р. Згідно з Випискою з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців України, інформацію про державну реєстрацію підприємства було внесено до Єдиного державного реєстру за номером 13351050006000135, підприємство має код ЄДРПОУ 31757039, керівник та підписант підприємства є Бевза Вінаїда Іванівна.

В розділі 3 Статуту підприємства (додаток А.1) зазначено, що господарство є юридичною особою за законодавством України із моменту його державної реєстрації, має самостійний баланс, розрахунковий рахунок у банківській установі та інші. Господарство має власну печатку зі своїм повним найменуванням, штамп, знак для товарів і послуг (фірмовий знак), фірмові

бланки та інші засоби візуальної ідентифікації, використання яких є виключним правом Господарства.

Згідно з Видискою з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців основний вид діяльності підприємства - вирощування зернових культур (окрім рису), бобових культур та насіння олійних культур (основний) (КВЕД 01.11).

Підприємство займається також іншими видами діяльності, які не заборонені законом та визначені Довідкою з Єдиного державного реєстру підприємств і організацій України, ці види наведені на рисунку 2.1.

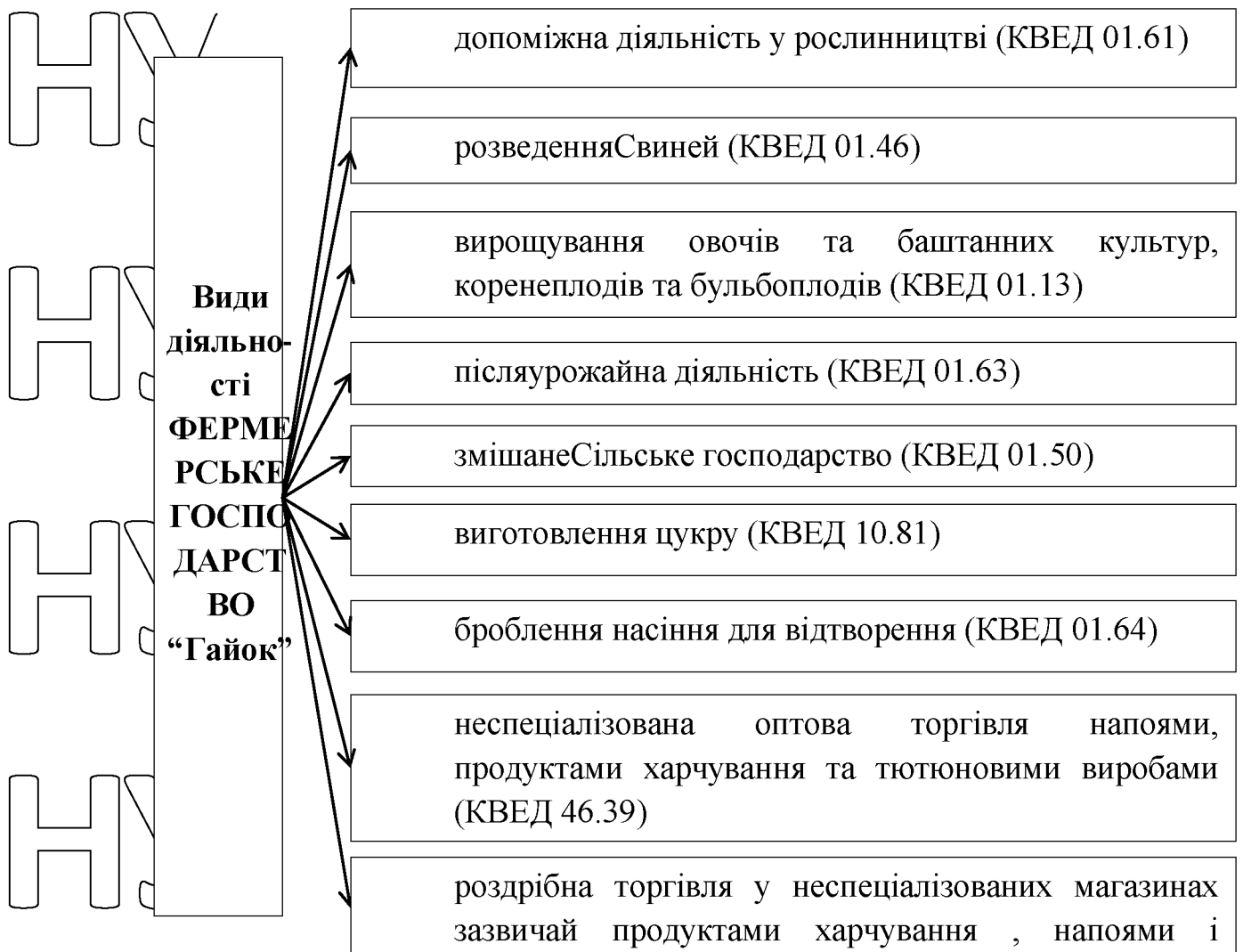

Рис. 2.1– Види діяльності підприємства

Примітки: створено автором на основі даних підприємства

Статутом підприємства в першому розділі зазначено, що для діяльності ФГ “Гайок” за рахунок вкладення Бевзи Володимира Миколайовича, що являється засновником підприємства створений статутний капітал у розмірі 1962100,00 грн. Із них внесками є 20 000,00 грн., а все решта за рахунок прибутку підприємства.

Згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” фермерське господарство “Гайок” веде бухгалтерський облік, що являється обов’язковим видом обліку та за даними якого складається статистична, податкова та фінансова звітність підприємства.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведуть безперервно із дня державної реєстрації підприємства, а саме із 17.02.2009 року. Відповідальною за організацію бухгалтерського обліку на господарстві є керівник підприємства Бевза Зінаїда Іванівна.

Для організації ведення бухгалтерського обліку на підприємстві було створено бухгалтерську службу з головним бухгалтером Ганич Тетяною Миколаївною.

Важливу роль в успішному розв’язанні завдань, покладених на апарат бухгалтерії, відіграє чітке розметування обов’язків між окремими її працівниками. Функції кожного облікового працівника його обов’язки, відповідальність за ведення обліку і права визначаються службовими характеристиками та посадовими інструкціями.

В таблиці 2.1 відображено склад та розподіл обов’язків працівників бухгалтерії фермерського господарства “Гайок”. В даній таблиці відображено перелік посадових обов’язків, який визначено посадовими інструкціями працівників бухгалтерії, ці інструкції створюють на основі на основі кваліфікаційної характеристики роботодавця, із врахуванням завдань, обов’язків, функцій та прав працівників та згідно з штатним розписом підприємства.

Склад та розподіл обов'язків працівників фермерського господарства

Прізвище, ім'я, по батькові	Посада	Обов'язки працівника
Литвин Т.А.	Заступник головного бухгалтера	Облік касових операцій, основних засобів, виробничих запасів, авансів, заробітної плати, розрахунків з постачальниками та підрядниками. Також ведення обліку будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, тари та тарних матеріалів та інших матеріалів.
Гапич Т.М.	Головний бухгалтер	Складання фінансової звітності, подання її в встановлені терміни; дотримання встановлених на підприємстві методологічних засад ведення бухгалтерського обліку; організація контролю відображення на рахунках бухгалтерського обліку усіх здійснених господарських операцій; перевірка ведення обліку у відокремлених підрозділах підприємства.

Примітки: створено автором на основі даних підприємства

Згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” господарство самостійно визначає облікову політику підприємства. Облікова політика — це сукупність принципів, методів та процедур, що використовує підприємство для складання та подання фінансової звітності. Головним призначенням облікової політики є встановлення найвигідніших для підприємства методів обліку, що дозволять скласти якісну фінансову звітність та оптимізувати величину оподаткованого прибутку підприємства. У безстроковому наказі №8/1-Г від 26 лютого 2016 року “Про організацію бухгалтерського обліку та облікової політики підприємства” визначена облікова політика фермерського господарства “Гайок” (додаток А.2)

Підприємство самостійно обирає форму ведення бухгалтерського обліку, як систему реєстрів обліку, способу та порядку реєстрації та узагальнення інформації в них з дотриманням єдиних засад, що визначені Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [28].

Наказом “Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику підприємства” в пункті 1.3-1.6 (додаток А.2) зазначено, що господарство використовує форми меморіальних ордерів та інші облікові регістри, які розробили фахівці підприємства та адаптовані під нову систему обліку.

Основним звітним документом фірми є бухгалтерський баланс, який являє собою моментальний знімок фінансово-господарського стану фірми на певну дату. Баланс - звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал [1].

Доходність підприємства характеризується не лише абсолютними, а й відносними показниками. Абсолютний показник – це сума прибутку. Відносний показник – це рівень рентабельності. Рівень рентабельності - це відсоткове відношення прибутку до затрат, що забезпечили отримання цього прибутку. Рівень рентабельності показує, скільки прибутку підприємство тримало на 1 грн затрат.

Також, рівень рентабельності є одним з головних факторів, від яких залежить сума прибутку підприємства. Потрібно детально досліджувати цей показник, відшуковуючи резерви його зростання. В умовах ринкових відносин особливої актуальності набуває питання підвищення економічної ефективності використання основних виробничих засобів. Аграрним підприємствам важливо знати, якою ціною виробляється валовий продукт, скільки основних засобів брало участь у його створенні. Відповідь можна дістати, визначивши економічні показники. Фондовіддача – відношення вартості виробленої сільськогосподарської продукції до первісної середньорічної вартості основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення.

Фондомісткість – це зворотний показник фондовіддачі. Він вказує, скільки було використано основних виробничих засобів для виробництва однієї гривні продукції. Фондозабезпеченість визначають діленням наявних основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення до площі сільськогосподарських угідь або площі орних земель. Під фондоозброєністю праці розуміють вартість основних виробничих засобів, що припадає на

середньорічного працівника підприємства. Обчислюють її відношенням вартості основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення до середньорічної кількості працівників

Використовуючи дані фінансової звітності за 2019-2021 роки (додатки А.3, А.4 та А.5) проаналізувати розміри ФГ “Гайок” та аналіз забезпечення підприємства основними засобами та ефективність їх використання можна за даними таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Розміри виробництва господарства ФГ “Гайок” 2019-2021 рр.

Показники	р.	р.	р.	Відносне відхилення, %	
				2021 р. до 2019 р.	2021 р. до 2020 р.
Валова продукція, тис. грн.					
Товарна продукція, тис. грн.					
Земельна площа с.-г. угіддь, га.					
Середньорічна вартість основних засобів – всього, тис. грн.					
Середньорічна вартість оборотних засобів – всього, тис. грн.					
Всього працівників, чол.				-00	-
Валовий прибуток,					

тис. грн.					
Чистий прибуток, тис. грн.					

Показники:

Фондозабезпеченість, грн.					
Фондовіддача, грн.					
Фондоозброєність, грн.					

продовження таблиці 2.2.

Фондомісткість, грн					
Рівень рентабельності, %					
Загальний рівень рентабельності,					
Норма прибутку, %					

Примітки: створено автором на основі даних підприємства

Проаналізувавши дані таблиці 2.2 можна зробити висновок про розміри виробництва ФГ "Гайок" за останні 3 роки.

Аналізуючи показники 2021 року порівняно з 2019 роком ми бачимо, що фондозабезпеченість зменшилась на 11,66 %, фондовіддача – на 11,87%, фондоозброєність збільшилася на 118,99 %, а фондомісткість – на 13,47 %, рівень рентабельності збільшився на 285,38 %, норма прибутку – на 214,44 %.

Порівнюючи 2021 рік з 2020 року ми бачимо, що фондозабезпеченість зменшилась на 18,45 %, а фондовіддача на 23,12 %. Фондоозброєність збільшилася на 17,81 %, фондомісткість – на 30,07 %, зменшився рівень рентабельності – на 362,09 %, норма прибутку зменшилась – на 303,86 %.

В цілому, можна зробити висновок, що підприємство є прибутковим з достатньо високими та якісними показниками, та постійно розвивається про, що свідчать збільшення показників наведених у таблиці.

Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату]. Для вивчення фінансового стану підприємства необхідна інформація про економічні ресурси, що ним контролюються, його фінансову структуру, ліквідність та платоспроможність, а також здатність адаптуватись до змін середовища, в якому воно функціонує.

Під час аналізу балансу підприємства рекомендується використовувати горизонтальний і вертикальний аналіз фінансової звітності.

Горизонтальний аналіз полягає у зіставленні фінансових даних підприємства за два періоди у відносному та абсолютному вимірюваннях [40].

Проведемо горизонтальний аналіз фінансової звітності ФГ "Гайок" на підставі даних балансу за 2021 рік (додаток А.5) в таблиці 2.3

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз балансу ФГ "Гайок" за 2021 рік, тис. грн.

Назва статті	На початок року	На кінець Року	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
АКТИВ				
I. Необоротні активи				
Незавершені капітальні інвестицій			-	-
Основні засоби:				
первісна вартість				
знос				
Інші необоротні активи				
Усього за розділом II				
Запаси				
у т.ч. готова продукція				
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: чиста реалізаційна вартість				
Дебіторська заборгованість за розрахунками з				

бюджетом			
Інша поточна дебіторська заборгованість			
Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті			
Витрати майбутніх періодів			
Усього за розділом II			
III. Необоротні активи та групи вибуття			
БАЛАНС			
			ПАСИВ
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал		-	-
Додатковий капітал		-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)			

продовження таблиці 2.3.

Усього за розділом I			
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредит банків			
Поточна кредиторська заборгованість:			
довгостроковими зобов'язаннями			
за товари, роботи і послуги			
з бюджетом			
з оплати праці			
Всього по розділу III			
IV. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами			
БАЛАНС			

Примітки: створено автором на основі даних підприємства

НУБІП УКРАЇНИ

Наведені дані в таблиці 2.3 дають змогу зробити такі висновки:

1. Загальна сума активів збільшилася на 11674,4 тис. грн, що становить 32,46 %. Це зменшення відбулося переважно за рахунок значного збільшення

вартості запасів. Абсолютна величина збільшення по даній статті балансу становила 8375,7 тис. грн. Також на збільшення активів вплинуло і збільшення вартості дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 6719,8 тис.

грн.

2. Що стосується структури оборотних активів, то можна зазначити, що вона значно покращилася. Виробничі запаси збільшилися за рік на 8375,7 тис. грн, або на 148,86 %.

3. Аналіз пасивів підприємства показує, що поточні зобов'язання підприємства зменшилися на 1715,4 тис. грн. або на 23,39 %. Підприємство має

кредиторську заборгованість перед працівниками по виплаті заробітної плати, а також перед бюджетом по сплаті податків та ЄСВ. Дана кредиторська заборгованість зростає на кінець звітного періоду відповідно на 287,2 тис. грн.

(328,98%) та на 42,7 тис. грн. (100,0%).

Вертикальний аналіз балансу дає змогу зробити висновок про структуру балансу у звітному періоді, а також проаналізувати динаміку цієї структури. Технологія вертикального аналізу полягає у тому, що загальну суму балансу приймають за 100 % і кожну статтю фінансової звітності подають у вигляді процентної частки від прийнятого базового значення [40].

Проведемо вертикальний аналіз фінансової звітності ФГ "Гайок" на підставі даних балансу за 2021 рік (додаток Б.5) в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Вертикальний аналіз балансу ФГ "Гайок" за 2021 рік, тис. грн.

Назва статті	На початок року
--------------	-----------------

Незавершені капітальні інвестиції

снoвні засоби:

первісна вартість

знос

продовження таблиці 2.4.

Інші необоротні активи

Усього за розділом I

II. Оборотні активи

Запаси

у т.ч. готова продукція

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги
чиста реалізаційна вартість

Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом

Інша поточна дебіторська заборгованість

Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті

зобов'язаннями за товари роботи і послуги з бюджетом				
з оплати праці	-			
Всього по розділу III				
IV. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами	-	-	-	-
БАЛАНС				

Примітки: створено автором на основі даних підприємства

Здійснюючи вертикальний аналіз балансу підприємства в таблиці 2.4., можна зробити такі висновки.

1. Частка оборотних активів у балансі підприємства є не значною, але впродовж року вона трохи збільшилася: на початок року вона становила 1,4 %, на кінець – 7,69 %, що погано впливає на фінансову стійкість та ліквідність підприємства.

2. Частка основних засобів у балансі підприємства є не менш значною, порівняно з оборотними активами і впродовж року зменшилася: на початок року вона становила 32,91 %, а на кінець – 16,99 %, що також негативно впливає на фінансову стійкість та ліквідність підприємства.

3. Власний капітал підприємства становить 79,61 % на початок року і 88,21 % — на кінець року від загальної суми пасивів, це збільшення відбулося за рахунок збільшення частки нерозподіленого прибутку на кінець 2021 року.

ФГ “Тайок” немає довгострокових зобов'язань підприємства.

5. Поточні зобов'язань підприємства є не досить значними, на початок року вони становлять 20,39 %, на кінець – 11,79 %, тобто існує тенденція до зменшення кредиторської заборгованості.

Отже, основними висновками, зробленими під час вертикального аналізу балансу підприємства, можуть бути такі:

- структура статей балансу активу балансу вказує, на те що відбулися зміни в структурі необоротних та оборотних активів;
- проявляється позитивна тенденція до зменшення частки дебіторської заборгованості;
- в структурі пасиву балансу є позитивні зміни: збільшення частки власного капіталу та зменшення частки зобов'язань.

Бухгалтерський облік незважаючи на те, яка форма обліку використовується, починається з первинних документів. Для того, щоб документи надходили вчасно необхідно скласти графік документообігу, але фермерське господарство "Гайок" не використовує даний графік.

Складання фінансової звітності є останнім етапом ведення бухгалтерського обліку

станнім етапом бухгалтерського обліку на господарстві є складання фінансової звітності. Фінансова звітність фермерського господарства "Гайок" складається з: балансу (ф.1) та звіту про фінансові результати (ф. 2), дану звітність можна побачити у додатках: за 2019 рік (Додаток А.3), за 2020 рік (Додаток А.4), за 2021 рік (Додаток А.5).

2.2. Організація бухгалтерського обліку діяльності фермерських господарств

Згідно із Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» [29] на фермерське господарство поширюється вимога обов'язкового ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності. Фермерські господарства найчастіше є невеликими за

розмірами і масштабами діяльності, оскільки утворюються членами однієї родини і відносяться до суб'єктів мікропідприємництва та малих підприємств. Тому і облік у фермерських господарствах має бути максимально спрощеним та скороченим. Разом з тим, облікова система фермерського господарства повинна надавати інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів фермерського господарства, та відповідати вимогам, що надані в. Отже, облікова інформація повинна бути повною, правдивою та неупередженою і формуватися за принципами обліку: обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історичної (фактичної) собівартості, єдиного грошового вимірника та періодичності.

На сьогоднішній день кожне фермерське господарство, відповідно до Закону України “Про фермерське господарство”, повинно з моменту його створення та реєстрації вести бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, формувати та подавати у відповідні органи фінансову, статистичну та інші види звітності [30]. Основою організації облікового процесу на будь-якому підприємстві чи господарстві є вибір оптимальної форми ведення бухгалтерського обліку.

Форма бухгалтерського обліку – це певна система облікових реєстрів щодо порядку ведення бухгалтерського обліку де узагальнюється інформація про господарське життя підприємства і на основі чого складається звітність.

Фермерські господарства зобов'язані вести бухгалтерський облік власної діяльності. Те саме зазначено й у ст.28 Закону № 973-IV: фермерське господарство веде бухгалтерський облік результатів своєї роботи і подає відповідним органам фінансову звітність, статистичну інформацію та інші дані, встановлені законодавством України.

Таким чином, при веденні бухгалтерського обліку фермерські господарства, як і всі інші юридичні особи, повинні керуватися насамперед:

Законом № 996-XIV;

положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;

іншими нормативними документами, які регламентують ведення бухгалтерського обліку.

особливості бухгалтерського обліку фермерських господарств наступні:

По-перше, як правило, бухгалтерський облік у фермерському господарстві веде його голова (власник) або один із членів господарства, але зазначені особи не досить добре розуміються на обліку (в тому числі бухгалтерському). З огляду на це бухгалтерський облік у фермерському господарстві має бути максимально спрощеним.

По-друге, фермерському господарству властиве здійснення окремих специфічних господарських операцій, які на інших підприємствах проводяться не часто:

засновники фермерського господарства здебільшого вносять до складеного капіталу не майно, а лише права користування ним, зокрема права володіння та користування земельними ділянками, будівлями, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права, які перебувають у власності членів фермерського господарства;

членам господарства виплачується не заробітна плата, а певна частка з триманого господарством доходу.

Таким чином, ці операції потрібно коректно відобразити в бухгалтерському обліку.

По-третє, фермерське господарство займається сільськогосподарською діяльністю. Отже, при веденні бухгалтерського обліку господарство повинно враховувати всю облікову сільськогосподарську специфіку.

Зазначені принципові особливості формують облікову специфіку, властиву саме фермерським господарствам.

Усі інші, неспецифічні операції відображаються у загальновстановленому порядку. Наприклад, нарахування та виплата заробітної плати найманим працівникам, придбання та продаж товарів тощо. На цих операціях ми зупинятися не будемо.

Згідно з п. 5 ст. 8 Закону № 996-XIV підприємство самостійно визначає облікову політику підприємства, обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації з додержанням єдиних засад та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних.

Таким чином, фермерське господарство самостійно вирішує, яку форму обліку обрати. Водночас слід звернути увагу на таке.

Відповідно до п. 3 ст. 2 Закону № 996-XIV суб'єкти підприємницької діяльності, яким згідно з законодавством надано дозвіл на ведення спрощеного обліку доходів і витрат, ведуть бухгалтерський облік і подають фінансову звітність у порядку, встановленому законодавством про спрощену систему обліку і звітності.

У свою чергу, зазначений Закон суб'єктами малого підприємництва визначає серед інших, юридичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких:

середньооблікова чисельність працюючих за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб;

бсяг річного валового доходу не перевищує 10 млн. євро. Визначеного за середньорічним курсом НБУ

Перший показник розраховується згідно з п. 3 Інструкції № 286. Другий - це загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів (робіт, послуг), в тому числі ПДВ, акцизний податок, якщо фермерське господарство є платником цих податків. Фактично це показник рядка 2000 Звіту про фінансові результати. Обидва показники розраховуються за даними попереднього року, тже, якщо фермерське господарство відповідає цим критеріям, воно може, але не зобов'язане застосовувати спрощену систему бухгалтерського обліку і звітності, тому що відповідно спрощена система оподаткування,

бухгалтерського обліку та звітності може застосовуватися поряд з діючою загальною системою оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності, передбаченою законодавством, на вибір суб'єкта малого підприємництва. Пре

те, що фермерське господарство обирає спрощену систему бухгалтерського бухгалтерського обліку та облікової політики фермерського господарства)

л

и Нагадаємо, що за спрощеної системи бухгалтерського обліку і звітності фермерське господарство має складати та подавати лише дві форми фінансової звітності - спрощені Баланс (ф. № 1-м) та Звіт про фінансові результати (ф. № 2-м), замість п'яти, які подають інші підприємства. Спрощені Баланс та Звіт про фінансові результати складаються відповідно до ПБО 25.

№ 3 ПБО 25 ф. № 1-м бухгалтерського обліку, то згідно з п. 16 Методичних рекомендацій № 189 облік необхідно вести за однією з таких форм:

- ✓ простою;
- ✓ спрощеною (відповідно до пунктів 3- 7 Методичних рекомендацій № 189);

- ✓ спрощеною (відповідно до пунктів 8.2, 8.3 цих Рекомендацій);
- ✓ повною.

Просту форму обліку (без використання подвійного запису) застосовують господарства, в яких працюють власник (голова) та члени його родини (без залучення найманих працівників).

Сновним регістром за простою формою обліку є Книга обліку доходів та витрат (ф. № 3 затверджено наказом № 189). Разом із цією Книгою за бажанням власника можна вести аналітичний облік окремих видів засобів і зобов'язань шляхом використання відомостей обліку: основних засобів, тварин та птиці, багаторічних насаджень, витрат незавершеного виробництва за видами діяльності, розрахунків тощо.

За даними бухгалтерських записів, зазначеними у Книзі, можна отримати відомості про хід господарського процесу, скласти Баланс та Звіт про фінансові результати (спрощені). Для складання Балансу додатково використовуються дані інвентаризаційних описів про наявність цінностей та відомості обліку

сновних засобів, де зазначаються вартість одержаних та списаних об'єктів та сума нарахованої амортизації за звітний період.

Спрощену форму обліку (відповідно до пунктів 3 - 7 Методичних рекомендацій № 189) пропонується застосовувати господарствам з середньообліковою кількістю працюючих за звітний період - до 10 осіб включно (крім членів сім'ї) і обсягом виручки за рік, що не перевищує 500 тис. грн.

Сновний реєстр для обліку за цією формою - Журнал реєстрації господарських операцій (ф. № 4 затверджено наказом № 189). Для ведення аналітичного обліку окремих господарських об'єктів (витрат, розрахунків тварин, продукції тощо), крім цього Журналу, фермер може використовувати інші реєстри (форми № 5 - № 7 затверджено наказом № 189). Детальніше ведення реєстрів за цією формою описано в Методичних рекомендаціях № 189.

Господарства, які відповідають статусу малих підприємств ведуть бухгалтерський облік за спрощеною формою (відповідно до пунктів 8.2, 8.3 Методичних рекомендацій № 189). Тобто цими Методичними рекомендаціями пропонується застосовувати форму Журнал-Головна (ф. № 8 затверджено наказом № 189). Причому кореспонденція рахунків відображається на первинних документах або в меморіальних ордерах. Застосовується спрощений План рахунків.

Отже, інші господарства повинні вести облік за повною формою, застосовуючи План рахунків, при ручній обробці - реєстри обліку, затверджені наказом № 390, заповнення яких регламентовано Методичними рекомендаціями (які слід застосовувати з урахуванням зауважень, наведених у листі № 31-34000-20-5/26023), затвердженими цим наказом. І, звичайно, такі господарства повинні складати та подавати фінансову звітність за всіма п'ятьма формами.

Облік у фермерських господарствах має бути організований так, щоб забезпечити фермера необхідною інформацією для прийняття управлінських

рішень, а також забезпечити складання і подання точної, повної, своєчасної звітності у відповідні органи.

На ФГ "Гайок" застосовується меморіально-ордерна система обліку.

Застосовувати форми меморіальних ордерів та інших облікових реєстрів, розроблені фахівцями підприємства в минулому році й адаптовані бухгалтерією

до нової системи обліку. Для повної та реальної картини здійснюваних господарських операцій та їх результатів дозволити головному бухгалтерові

своїм розпорядженням затверджувати додаткову систему субрахунків і реєстрів аналітичного обліку.

Меморіально-ордерна форма обліку має свої переваги і недоліки.

Переваги меморіально-ордерної форми обліку полягають у:

- її відносній простоті і гнучкості

- можливості застосування до різних типів підприємств

- посиленні контрольної функції обліку через звірення у кінці місяця даних

синтетичного й аналітичного обліків.

Суттєвими недоліками меморіально-ордерної форми обліку є:

- необхідність виписування великої кількості меморіальних ордерів

- запису одних і тих самих даних у двох облікових реєстрах

- необхідність виконання великої кількості робіт у кінці місяця

Аналітичний облік ведуть у книгах, картках, на вільних аркушах. Картки

і вільні аркуші реєструють у реєстрах. Аналітичний облік касових операцій

здійснюється тільки в Касовій книзі. Записи в реєстри аналітичного обліку

ведуть безпосередньо з первинних документів, підшитих разом із меморіальними ордерами.

2.3. Документальне забезпечення обліку та оподаткування діяльності

фермерських господарств

Облік діяльності фермерського господарства передбачає систематичне ведення записів в первинних облікових документах, їх зберігання та подальшу

обробку, формування реєстрів та складання фінансової, статистичної й податкової звітності. Документальне оформлення своєї господарської діяльності повинні здійснювати фермерські господарства, що зареєстровані як юридичні особи – підприємства, так і ті, що мають статус фізичних осіб – підприємців. Тож система документування та документообіг стають невід’ємною частиною функціонування фермерського підприємства, як і будь-якої іншої господарської одиниці. Саме тому раціональна система документообігу є запорукою створення єдиного інформаційного простору в межах фермерського господарства, що допомагає організувати якісне та ефективно управління його діяльністю.

Ефективне управління фермерським господарством можливе лише за умов наявності всебічної інформації про існуючі ресурси підприємства, джерела їх утворення та господарські операції, проведені з ними. Зазначена інформація формується у бухгалтерських документах та є підставою для обчислення й сплати податків та зборів фермерськими господарствами, гарантує збереження їх майнових прав на виготовлену продукцію та одержані доходи, забезпечує необхідний обсяг інформації для проведення контролю й аналізу діяльності, прийняття своєчасних управлінських рішень тощо.

Обсяг документації та особливості організації облікового процесу, перш за все, залежать від організаційно-правової форми, розміру та спеціалізації фермерського господарства. Ті господарства, що не зареєстровані як юридичні особи, звільняються від обов’язкового ведення бухгалтерського обліку, оскільки дія Закону № 973-IV [30] розповсюджується виключно на юридичних осіб. Проте якщо фермерське господарство зареєстроване як фізична особа – підприємець, за ним закріплюється обов’язок щомісячного ведення обліку доходів (для платників ПДВ – обліку доходів і витрат) та подання податкової звітності. Записи про одержані доходи такі підприємці можуть оформляти у довільній формі, наприклад, звичайному журналі чи зошиті, файлі Excel, онлайн-сервісі, універсальному мобільному додатку або чат-боті у смартфоні тощо.

ФГ "Тайок" є платником таких податків:

- ✓ ПДВ (додаток А.6)
- ✓ Єдиний податок четвертої групи (додаток А.7)
- ✓ Екологічний податок
- ✓ Рентної плати за користування надрами для видобування корисних

копалин

Згідно із статтею 295 Податкового кодексу України визначено порядок нарахування та сплати єдиного податку.

Платники податку на першій та другій групах сплачують податок авансовим внеском за весь податковий період до 20 числа поточного місяця.

Якщо міська чи селищна рада змінюють уже встановлені ставки єдиного податку, то податок сплачуються у порядку, визначеному статтею 12 Податкового кодексу України.

Контролюючі органи здійснюють нарахування авансових внесків платників першої та другої груп на підставі заяви від платника про розмір ставки, яку він обрав та заяви про період щорічної відпустки та заяви щодо терміну втрати працездатності.

Якщо випадково сплачено не ту суму податку, то вони підлягають поверненню згідно з порядком визначеним Податковим кодексом України.

Якщо платник єдиного податку припинив свою господарську діяльність, то податкові зобов'язання по сплаті податку нараховуються до останнього дня місяця у якому було здійснено анулювання реєстрація по рішенню контролюючого органу на підставі отриманого повідомлення про державну реєстрацію припинення діяльності підприємства [8].

Спрошенці на четвертій групі самостійно обчислюють єдиний податок станом на 1 січня кожного року. Вони сплачують податок кожного кварталу протягом тридцяти днів, що настають після останнього календарного дня звітного року. Сплату податку проводять щокварталу у наступних розмірах

- І квартал - 10 відсотків,

НУБІП України

- II квартал - 10 відсотків;
- III квартал - 50 відсотків;
- IV квартал - 30 відсотків.

Юридичні особи, що утворені шляхом злиття чи приєднання, в тому числі за набуті ними нові земельні площі, вперше будуть сплачувати податок протягом тридцяти днів після останнього дня податкового кварталу, у якому було здійснено дане утворення, надалі сплата відбувається у звичному порядку.

Платники єдиного податку четвертої групи при зміні під час податкового періоду площі земель водного фонду чи сільськогосподарських угідь у зв'язку із набуттям чи втратою на неї права користування (власності) зобов'язані:

- уточнити суму податкових зобов'язань, починаючи із дати набуття чи втрати права до останнього дня податкового року;

- подати до контролюючого органу за місцезнаходженням декларацію із уточненою інформацією про площу земельної ділянки, протягом двадцяти днів місяця, який наступний за звітним періодом.

За даними податкової декларації для платника єдиного податку четвертої групи нараховуються податкові зобов'язання із сплати єдиного податку.

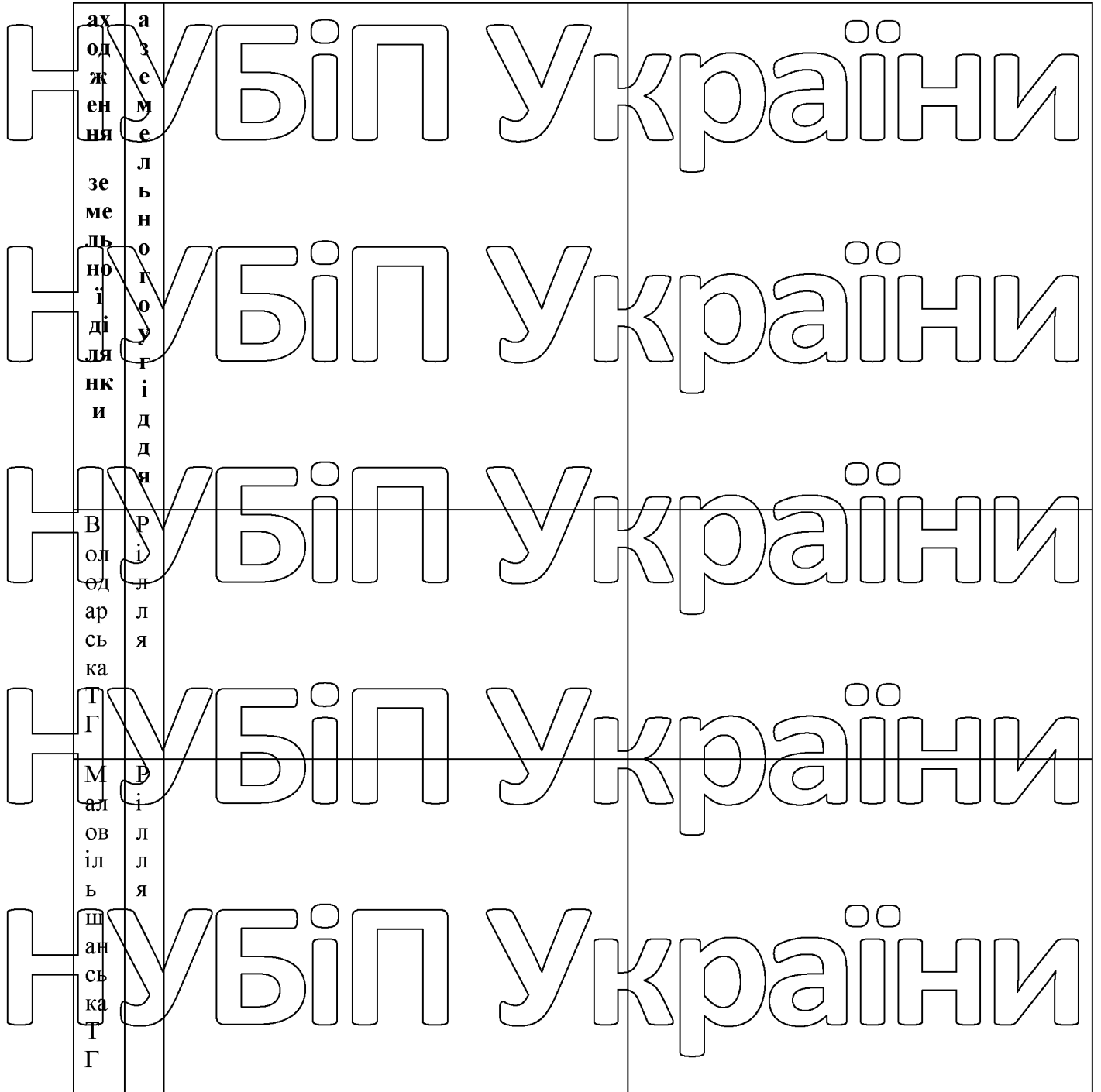
Згідно податкової декларації платника єдиного податку четвертої групи ФГ "Гайок" за 2022 рік (загальна звітна декларація) (додаток А.8) можна побачити, що площі земельних ділянок, а саме багаторічні насадження та рілля, і їхня нормативна грошова оцінка є підставою нарахування єдиного податку.

Ставка податку для багаторічних насаджень становить 0,57%, а для ріллі – Фермерське господарство "Гайок" здійснює оренду земель із одинадцяти селищ, розрахунок єдиного податку із декларації наведений в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Розрахунок єдиного податку ФГ "Гайок" за 2022 рік

Місце зн	Назва	Розрахунок єдиного податку	Сума податку, грн

Примітки: створено автором на основі даних підприємства

НУБІП України

Загальна сума єдиного податку за 2022 рік для ФГ "Тайок" 484381,09 грн.
Дану суму розділяють на 4 квартали і сплачують по закінченню кварталу (рис.

НУБІП України

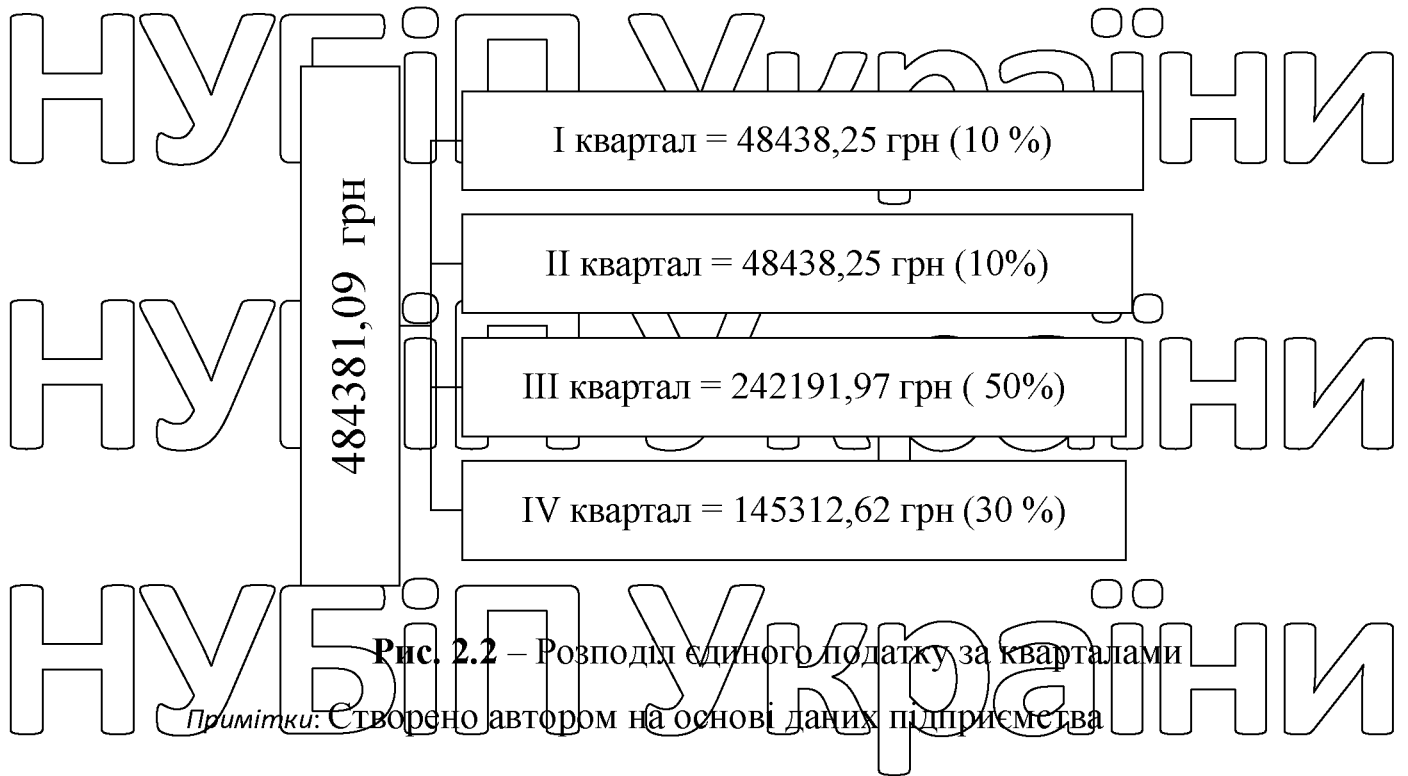

Рис. 2.2 – Розподіл єдиного податку за кварталами

Примітки: Створено автором на основі даних підприємства

Екологічний податок — це загальнодержавний обов’язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об’єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 р.

Платниками податку є суб’єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються:

- викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;
- скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об’єкти;

- розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання);

- утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені);

- тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк.

Згідно податкової декларації екологічного податку ФГ "Гайок" за 1 квартал 2022 рік (додаток А.9) можна побачити, що за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення становить 605,11 грн.

Платниками рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин є суб'єкти господарювання, у тому числі громадяни України, іноземці та особи без громадянства, зареєстровані відповідно до закону як підприємці, які набули права користування об'єктом (ділянкою) надр на підставі отриманих спеціальних дозволів на користування надрами в межах конкретних ділянок надр з метою провадження господарської діяльності з видобування корисних копалин, в межах зазначених у таких спеціальних дозволах об'єктах (ділянках) надр.

Платниками рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин є землевласники та землекористувачі, крім суб'єктів підприємництва, які відповідно до законодавства відносяться до фермерських господарств, що провадять господарську діяльність з видобування підземних вод на підставі дозволів на спеціальне водокористування.

Об'єктом оподаткування рентною платою за користування надрами для видобування корисних копалин по кожній наданій у користування ділянці надр, що визначена у відповідному спеціальному дозволі, є обсяг товарної продукції гірничого підприємства – видобутої корисної копалини (мінеральної сировини), що є результатом господарської діяльності з видобування корисних копалин у податковому (звітному) періоді, приведеній у відповідність із стандартом, встановленим галузевим законодавством.

Платники рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин здійснюють для цілей оподаткування окремий (від інших видів операційної діяльності) бухгалтерський та податковий облік витрат і доходів за кожним видом мінеральної сировини за кожним об'єктом надр, на який надано спеціальний дозвіл.

Згідно податкової декларації рентної плати ФГ "Гайок" за 2022 рік (додаток А.10) можна побачити, що за користування надрами для видобування корисних копалин було сплачено 72,75 грн.

Сучасні умови господарювання вимагають надійного інформаційного забезпечення діяльності будь-якої господарської одиниці. Обрана фермерським господарством форма бухгалтерського обліку безпосередньо впливає на технологію обробки облікової інформації та процедуру накопичення інформації. Фермерські господарства залежно від розміру, організаційнотехнічних та фінансових можливостей можуть обирати просту, спрощену, журнально-ордерну, меморіальну чи автоматизовану форму обліку.

Загальна діджиталізація інформаційного простору та модернізація сфери обліку й оподаткування сприяють зростанню попиту фермерських господарств на діджитал-трансформацію облікової системи та системи документообігу, а також процесів управління окремими ділянками роботи, пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом. При цьому електронний документообіг відіграє вкрай важливе значення у поєднанні системи паперового первинного обліку із автоматизованими системами управління фермерським господарством.

Застосування електронного документообігу фермерським господарством сприяє пришвидшенню процесів одержання якісної оперативної інформації шляхом оптимізації процедур створення та проходження документів, налагодженій системі організації обліку та раціоналізації майже усіх бізнес-процесів, створюючи передумови для зростання ефективної діяльності окремих підрозділів та підприємства в цілому.

2.4. Синтетичний та аналітичний облік діяльності фермерських господарств

Фермерське господарство діє на умовах самоокупності. Всі витрати господарство покриває за рахунок власних доходів та інших джерел, не заборонених законодавством.

Фермерське господарство самостійно визначає напрями своєї діяльності, спеціалізацію, організує виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку та реалізацію, на власний розсуд та ризик підбирає партнерів з економічних зв'язків у всіх сферах діяльності, у тому числі іноземних.

Фермерське господарство має право вступати в договірні відносини з будь-якими юридичними або фізичними особами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Спори, що виникають під час виконання договорів, укладених фермерським господарством, вирішуються відповідно до закону.

Фермерське господарство веде бухгалтерський облік результатів своєї роботи і подає відповідним органам фінансову звітність, статистичну інформацію та інші дані, встановлені законодавством України.

Ведення бухгалтерського обліку на фермерських господарствах передбачає: з'ясування самим господарством наслідків своєї господарської діяльності, обґрунтування розрахунку сум податку, уявлення про розміщення грошових коштів, визначення майнового стану господарства, здійснення самоконтролю та прогнозування.

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення інформації по розрахунках підприємства за податками застосовують рахунок 64 "Розрахунки за податками та платежами" [19].

Рахунок 64 "Розрахунки за податками й платежами" — активно-пасивний, за його дебетом можна побачити сплату податків, а за кредитом відповідно - нарахування податків. Зазвичай цей рахунок має кредитове сальдо, це означає,

що існує кредиторська заборгованість перед бюджетом, але можливе і дебетове сальдо, тобто переплата податків.

Рахунок 64 "Розрахунки за податками й платежами" має чотири субрахунки [46]:

"Розрахунки за податками";

"Розрахунки за обов'язковими платежами";

"Податкові зобов'язання";

"Податковий кредит".

Нарахування податків відображається кредитом рахунку 64 "Розрахунки за податками й платежами", а сплата податку відображається дебетом даного рахунку та кредитом рахунку 31 "Рахунки в банках".

Джерелом сплати податків є дохід фермерського господарства. Джерело має зв'язок із об'єктом оподаткування, який визначений законодавством України [5].

Основні бухгалтерські проведення, що використовує досліджуване підприємство з обліку розрахунків по податках відображено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Бухгалтерські проведення з обліку розрахунків по податках

ФГ "Гайок"

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн	Первинні документи
		Д-т	К-т		
	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ		ПДВ		податкова декларація з ПДВ, електронна податкова накладна виписана
	Нараховано податковий кредит з ПДВ	641/ПДВ			податкова декларація із ПДВ, електронна податкова накладна отримана
	Сплачено ПДВ	641/ПДВ			Платіжне доручення, банківська виписка

Нараховано єдиний податок 4 групи за 2022 рік	641/Єдиний податок	641/Єдиний податок	Податкова декларація із єдиного податку
Сплачено єдиний податок в першому кварталі	641/Єдиний податок		банківська виписка, платіжне доручення
Нараховано екологічний податок за 1 квартал за 2022 рік	642/єкологічний податок	642/єкологічний податок	Податкова декларація із рентної плати
Сплачено єдиний податок в першому кварталі	642/єкологічний податок		банківська виписка, платіжне доручення
Нараховано рентну плату за 2022 рік	642/рентна плата	642/рентна плата	Податкова декларація із рентної плати
Сплачено рентну плату	642/рентна плата		банківська виписка, платіжне доручення

Примітки: створено автором на основі даних підприємства

В таблиці показано, що фермерське господарство "Гайок" використовує субрахунок 641 для відображення розрахунків по єдиному податку.

Підприємство правильно відображає в обліку розрахунки за податками, це підтверджено первинними документами та звітністю підприємства.

Існують спеціалізовані форми реєстрів журнально-ордерної форми обліку та методичні рекомендації її застосування для використання сільськогосподарськими підприємствами, вони були затверджені наказом Міністерства аграрної політики №390 від 04.06.2009 р.

У III розділі "Поточні зобов'язання" пасиву балансу (ф. № 1) можна побачити кредитове сальдо по рахунку 64 "Розрахунки за податками і платежами".

Загальний підсумок Відомості 3.5 с.-г. записують у Журнал-ор/дер № 3 Г с.-г., а його підсумок заносять у Головну книгу.

Існує бланк Журналу-ордера № 3-Г с.-г. та відомості аналітичного обліку № 3.5 с.-г. "Відомість аналітичного обліку розрахунків з бюджетом" для того, щоб обліковувати усі розрахунки по єдиному податку.

Аналітика розрахунків по податках записується у Відомість 3.5 с.-г., у якій зобов'язання ведуть з початку рок, для кожного виду платежів у відомості існує окремий рядок [44].

У обліку нарахування податків, крім тих, що включають собівартість, відносять до адміністративних витрат підприємства. Якщо підприємство використовує загальний план рахунків, то нарахування здійснюють на дебет рахунку 92 "Адміністративні витрати" та кредит рахунку 64 "Розрахунки за податками".

Національними стандартами передбачено два види форм звіту про фінансові результати для єдинників, а саме:

овна форма – форма № 2 "Звіт про фінансові результати". Ця форма передбачена для платників єдиного податку, що не являються суб'єктами малого підприємства за критерієм чисельності.

Спрощена форма – форма № 2-мс для єдинників, що можуть бути платниками за усіма критеріями.

У кожній формі є рядок для відображення суми єдиного податку:
повна форма № 2-м – рядок 2180;
овна форма № 2 – рядок 2520 та рядок 2130;
прощена форма № 2-мс – рядок 2165 [25].

Виділяють чотири основні форми ведення бухгалтерського обліку, які частково різняться між собою за процесом організації обліку, порядком формування та подання звітності. Оптимальну форму ведення бухгалтерського обліку для фермерського господарства керівник обирає сам, з врахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів які на це впливають, а саме розмір господарства, чисельність працюючих, податкове навантаження.

Також важливим аспектом діяльності господарства віднесення його до тої чи іншої системи оподаткування, на сьогодні власник фермерського

господарства сам може брати систему оподаткування (бути на платником єдиного податку певної групи чи на загальній системі оподаткування) для свого господарства, але кожна з них має свої переваги, недоліки та обмеження.

особливості оподаткування діяльності фермерських господарств та відображення у податковій звітності.

В сучасних умовах ведення підприємницької діяльності обрання оптимальної системи оподаткування є надзвичайно важливим завданням, яке дасть змогу не тільки уникнути зайвого податкового навантаження, а й дозволить досягти більш високого та стійкого фінансового результату.

Облік та оподаткування фермерського господарства має свої особливості порівняно з іншими суб'єктами господарювання. Переважно це стосується трудових правовідносин (члени господарства і наймані працівники мають різні статуси та соціальні гарантії), а також використання землі. 2021 рік (утім, як і попередні), багатий на законодавчі новації (упорядкування видачі державної підтримки, зміни з питань ПДВ, єдиного податку, РРО, проведення перевірок і застосування штрафів), найбільш знакове з яких – відкриття ринку сільгоспземель.

Господарство має зважати на всю облікову сільськогосподарську специфіку згідно з чинним законодавством.

ФГ “Гайок”, перебуває на 4-й групі єдиного податку, по якому існує окрема декларація. Обрання спрощеної системи оподаткування не тільки змінює основну податкову декларацію, яка подається. Це ще й відміння сплати деяких податків, а відповідно й подачу відповідних пов'язаних з ними декларацій, а саме:

земельного податку (плати за землю). Звільнення діє для всіх груп єдиного податку;

рентної плати за спецводокористування. Звільнення діє лише для 4-групи єдиного податку.

Фермерські господарства незалежно від системи оподаткування звільненні від рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, зокрема підземної води. Відповідно ними й не подається декларація щодо даної ренти.

Таким чином, при застосуванні спрощеної системи ФГ неплательник податку на прибуток і земельного податку, а також може бути неплательником рентної плати за спецводокористування, якщо обере 4 групу. Утім, які і звичайні підприємства (не фермерські господарства).

Отже, фермерськими господарствами можуть подаватися такі податкові звіти:

Таблиця № 2.7.

ПОДАТКОВА ЗВІТНІСТЬ ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО-ЮРОСІБ

Звіт	Звітний період	Система оподаткування*		
		ЗС	ЄП 3	ЄП 4
Податкова декларація з податку на прибуток підприємства	календарний рік (без обліку податкових різниць)			
	квартал (з обліком податкових різниць)			
	спецперіод для е/г			
	товаровиробничів з 01.07 по 30.06			

Податкова декларація з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	(обирається добровільно) Рік	+/-	+/-	+/-	Податкова декларація з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки
Податкова декларація з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності)	Місяць	+/-	+/-	-	Податкова декларація з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності)
Податкова декларація з рентної плати (додаток 1, користування надрами)	Квартал	-	-	-	Податкова декларація з рентної плати (додаток 1, користування надрами)
Податкова декларація з податку на додану вартість	Місяць	+/-	-	+/-	Податкова декларація з ПДВ
Податкова декларація платника єдиного податку третьої групи (юридичні особи)	Квартал	-	-	-	Податкова декларація платника єдиного податку третьої групи (юридичні особи)
Податкова декларація платника єдиного податку четвертої групи	Рік	-	-	-	Податкова декларація платника єдиного податку четвертої групи

продовження таблиці 2.7.

Податковий розрахунок сум	“Зарплатна” звітність	Квартал	+/-	+/-	+/-	+/-
---------------------------	-----------------------	---------	-----	-----	-----	-----

доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску

ФОП «Гайок» є платником 4 групи єдиного податку. Платниками 4 групи єдиного податку згідно ПКУ можуть бути: 1) юрособи, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий рік дорівнює або перевищує 75%; 2) ФОП, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України «Про фермерське господарство», за умови виконання сукупності вимог, встановлених пунктом 291.4 ПКУ[66].

Об'єктом оподаткування 4 групи є площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду. Розмір ставки податку з 1 га залежить від категорії земель та їх розташування і розраховується у відсотках до бази оподаткування.

Знаходження на 4 групі звільняє фермерські господарства від сплати податку на прибуток, рентної плати за використання води та податку на майно, відмінне від земельної ділянки. Однак, незалежність від отриманого результату діяльності є характерною рисою 4 групи ЄП, що робить її найоптимальнішою лише для фермерських господарств, які є високоприбутковими при невеликій кількості земель.

Отже, фермерські господарства повинні приділити значну увагу розрахунку майбутньої рентабельності та прибутковості своєї діяльності, адже саме ці показники впливають на визначення найоптимальнішої системи оподаткування.

2.6. Використання прикладного програмного забезпечення в діяльності фермерських господарств

НУВБІП УКРАЇНИ

Розвиток ринкових відносин в Україні, виникнення різних форм власності і господарювання, інтеграція економіки нашої держави з високо розвинутими країнами світу, зумовили потребу реформування бухгалтерського обліку на базі новітніх комп'ютерних технологій. Суть цих технологій полягає у застосуванні прогресивних засобів та методів обробки даних, створення цілісних технологічних проблем, спрямованих на передавання, збирання, та відображення інформаційного продукту.

НУВБІП УКРАЇНИ

Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни в організацію бухгалтерського обліку, зумовлені зміною способів обробки первинних облікових даних, високою швидкістю надання звітної інформації через раціональне упорядкування облікових даних, одноразове їх утримання та багаторазову передачу і використання. Сучасна комп'ютерна форма обліку базується на використанні персональних комп'ютерів та обчислювальних мереж. Практичне її застосування залежить від набору технічних засобів і вибору організаційних форм їх використання.

НУВБІП УКРАЇНИ

В сучасних умовах для вдосконалення управління фермерським господарством необхідно використовувати сучасні технічні засоби. При умові функціонування приватного сектору на селі, перш за все, необхідно звернути увагу на створення технічної та інформаційної бази на основі застосування автоматизованої системи обліку, до складу якої входить автоматизоване робоче місце бухгалтера. Слід зазначити, що для фермерських господарств проблема автоматизації процесу і створення автоматизованого робочого місця фермера, за нашим переконанням, мала б вирішуватися набагато краще, ніж у інших сільськогосподарських підприємствах, оскільки не потребує утворення великих і громіздких пакетів програм для роботи з якими необхідний, по крайній мірі середній рівень кваліфікації як в обліковій справі, так і в роботі з комп'ютером. Тобто, автоматизоване робоче місце (АРМ) фермера повинно забезпечити роботу в діалоговому режимі, контролювати результати обчислень, здійснювати повторний розрахунок. Іншими словами, в умовах АРМ фермера

повинна організуватися така технологічна схема обробки бухгалтерської інформації, яка була б зорієнтована на непрофесіоналів, бухгалтерів, які не мають досвіду роботи з комп'ютером.

При створенні АРМ фермера важливим є вибір комп'ютера. На практиці такий вибір, як правило інтуїтивно і не має під собою строгих формалізованих вимог. Не вдаючись до конкретного аналізу, вважаємо, що на робочому місці бухгалтера фермерського господарства немає потреби встановлювати високопродуктивну та дорогую обчислювальну техніку, оскільки її потенційні можливості будуть використовуватися лише частково.

Введення в практику автоматизованих інтегрованих систем обліку та контролю дає змогу комплексно вирішувати завдання не тільки з обліку, але й по контролю та аналізу. З допомогою таких систем можна здійснювати оцінку фактичного стану господарства, а також прогнозувати та моделювати управлінські рішення. Основною перевагою використання автоматизованої форми бухгалтерського обліку є використання периферійної техніки на місцях виникнення інформації.

Однак, основна концепція побудови АРМ бухгалтера фермерського господарства полягає у централізації автоматизованої обробки інформації безпосередньо на робочому місці облікового працівника з використанням персональних баз даних.

Основним завданням автоматизації бухгалтерського обліку є конкретизація вимог методології з позиції використання нових методів і засобів документування та підготовки первинної інформації. Важливим із них є введення у практику автоматизованого документування первинного обліку. Цільовим призначенням автоматизованого документування є документоване формлення первинної облікової інформації і підготовка її до автоматизованої обробки. Автоматизована система відображення даних повинна передбачати формування інформації за запитом бухгалтера.

Таким чином, з огляду на розглянуті особливості і вимоги до автоматизованого обліку у фермерських господарствах, пропонуємо в

організаційній системі обліку діяльності фермерських господарств виділити три рівні, що зображено на рис. 2.3.

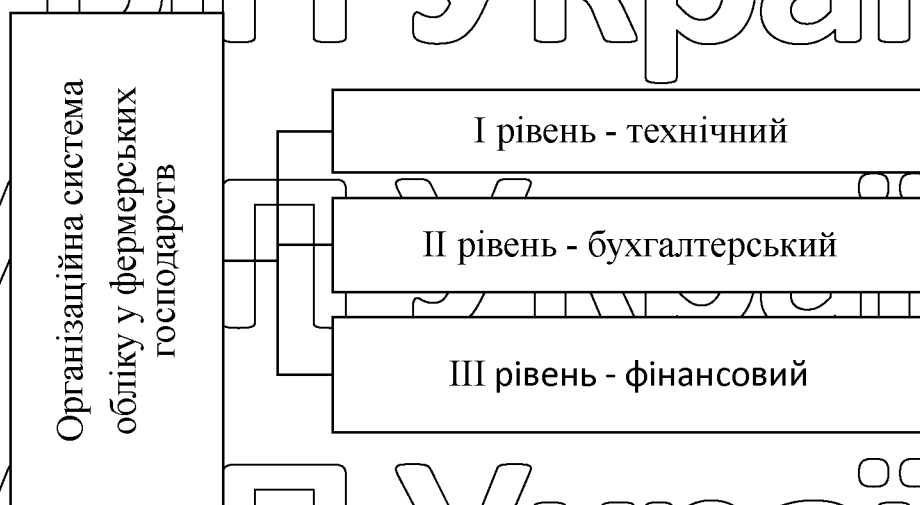

Рис. 2.3. Структура організаційної системи обліку діяльності фермерських господарств

Єдність інформаційної бази і повний автоматизований технологічний процес забезпечується за рахунок одноразового введення інформації. Інтеграція обробки даних первинного обліку і адаптація програмного забезпечення до потреб обліку у фермерських господарствах досягається шляхом застосування різних комп'ютерних програм.

Сьогодні ринок програмного забезпечення пропонує досить широкий діапазон продукції, яка відрізняється своєю ціною, можливостями та якістю. Це вимагає не тільки детального аналізу конкретних розробок з метою складання рекомендацій для їх вибору але й проведення комплексної класифікації програмних продуктів як за функціонально-технічними можливостями, так і за групами споживачів, на які вони орієнтовані. Дана класифікація дозволить визначити тенденції розвитку сучасних пакетів прикладних програм.

Умовно всі програми в залежності від кінцевих споживачів і набору функціональних програм можна поділити на кілька груп і класів. Для того, щоб із всіх програм вибрати ту, яка найбільш підходить до умов, які склалися у

фермерському господарстві, необхідно розглянути їх класифікаційні характеристики за чотирма групами.

До першої групи „Проводки - Головна книга - Баланс” належать більшість нині популярних програм. Суть їх полягає у веденні головної книги, складанні балансу. Враховуючи, що правила ведення балансу однакові в підприємствах різних розмірів і форм власності то програми мають досить універсальну і логічну завершеність.

В основі програм другої групи – „Інтегрована бухгалтерія” покладені особливості об’єднання різних за функціональною діяльністю бухгалтерій, внаслідок чого з’являються надбудови у вигляді модулів. Останні реалізують у звичайному вигляді облік заробітної плати, матеріалів тощо.

Третя група являє собою програми „Комплексний бухгалтерський облік”, які реалізують окремі функціонально завершені АРМи.

стання, четверта група програм „Мережива версія бухгалтерського обліку” забезпечує можливість мережного обліку всередині одного АРМ, а також одночасної роботи різноманітних АРМ з доступом до будь-якої дозволеної інформації.

Враховуючи здійснені нами дослідження, зауважимо, що в нових умовах господарювання найбільш прийнятними є програми класу „МШ-бухгалтерія”, які призначені для підприємств малого бізнесу з одним бухгалтером. Вони виконують обмежене коло функціональних завдань, однак забезпечують ведення бухгалтерського обліку з виходом на баланс. Ці програми реалізують в забезпечуючи синтетичний і аналітичний облік за спрощеною формою обліку, формується баланс підприємства, здійснюють аудиторські розрахунки. Простота в користуванні, нескладна структура та відносно невисока ціна роблять такі програми найбільш придатними для застосування на малих підприємствах. У практичній діяльності позитивно зарекомендували себе, зокрема, версії „1С-Бухгалтерія”. Вдосконалення і адаптація програм цієї групи

до нових умов дозволяють створити комплексні програми по організації обліку фінансово-господарської діяльності підприємств різних форм власності.

Як бачимо, ведення бухгалтерського обліку за допомогою „ІС:Бухгалтерія” має значні переваги над ручним способом. Простота в користуванні, зручність, швидкість обробки інформації дозволить фермеру не тільки раціонально використовувати час, але й здійснювати аналіз своєї господарської діяльності, подавати достовірну інформацію контрагентам і приймати правильні управлінські рішення. В цілому застосування АРМ фермера, значно підвищує перативність і достовірність облікових даних, підвищує аналітичні і контрольні функції обліку.

Висновки до розділу II.

Фермерські господарства різних організаційно-правових форм зобов'язані вести бухгалтерський облік у відповідності до вимог чинного законодавства України і, в першу чергу керуючись Законом України від р. № 996-XIV “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”.

Встановлено чотири форми фермерських господарств, які частково відрізняються організацією бухгалтерського обліку, порядком формування звітності, засадами оподаткування, відносинами власності. Правила ведення бухгалтерського обліку визначаються для кожного фермерського господарства індивідуально у Наказі про облікову політику, який затверджує власник господарської діяльності фермерського господарства у відповідних формах первинних документів з дотриманням вимог Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24.05.1995 р. № 88. Для мікро-фермерських господарств дозволяється використовувати спрощену систему бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису, проте з

належним, хронологічним і систематичним відображенням господарських операцій та результатів діяльності підприємства.

Така форма організації бухгалтерського обліку забезпечить фермерські господарства від фінансових санкцій різного характеру, дозволить в повній мірі скористатися державними програмами підтримки, що в результаті буде поштовхом для їх всебічного розвитку.

Як і інші сільськогосподарські формування, селянські (фермерські) господарства повинні складати наказ про облікову політику. При виборі напрямів і змісту облікової політики стосовно конкретного підприємства слід враховувати:

галузеві особливості (спеціалізацію) або вид діяльності підприємства, організаційно-правову форму підприємства (форму господарювання), рівень кваліфікації облікового апарату та забезпеченість його комп'ютерною та іншою обчислювальною технікою; систем стимулювання

працівників за результатами господарської діяльності, а також наявність власників землі, майна орендних відносин; обсяг діяльності; середньоспискова чисельність працівників, наявність працюючих власників; рівень планування, внутрішнього контролю та ін.

На ФГ "Гайок" застосовується меморіально-ордерна система обліку. Застосовувати форми меморіальних ордерів та інших облікових реєстрів, розроблені фахівцями підприємства в минулому році й адаптовані бухгалтерією до нової системи обліку. Для повної та реальної картини здійснюваних господарських операцій та їх результатів дозволити головному бухгалтерові своїм розпорядженням затверджувати додаткову систему субрахунків і реєстрів аналітичного обліку.

РОЗДІЛ 3.

НАУБІП УКРАЇНИ

АНАЛІЗ ТА ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

3.1. Методичні прийоми аналізу та внутрішнього контролю діяльності та оподаткування фермерських господарств

Відносини між суб'єктами господарювання і державою в ринковій економіці регулюються фінансово-кредитним механізмом, а доходи – податковими методами. На самому ж підприємстві, повинна бути створена надійна і ефективна система контролю, яка б здатна була захистити інтереси підприємства, допомогла вистояти в жорсткій конкурентній боротьбі, дотримуючись стратегій підприємства, одночасно збільшуючи свої прибутки.

суючи в рамках складної і безперервно розвиваючої податкової системи, будь-яке підприємство прагне до гармонійного поєднання стабільності здійснення своєї діяльності з задоволенням інтересів держави в частині своєчасності та повноти сплати податків. Однак у зв'язку з частими змінами в законодавстві, суб'єктивізмом і відсутністю чіткої позиції контролюючих органів, а також за рядом внутрішніх причин серед яких низька кваліфікація фахівців податкового відділу і відсутність надійної системи внутрішнього податкового контролю у підприємства виникають різного роду помилки в частині виконання податкового законодавства [8; 37].

До найбільш поширених помилок в частині виконання податкового законодавства належать:

- прострочення сплати податків;
- арифметичні помилки в податкових розрахунках;
- несвоєчасне надання звітної інформації в податкові органи;
- невірне тлумачення норм чинного податкового права;
- робота по застарілому податковому законодавству [14; 41].

Вчинення даного роду помилок сприяють виникненню податкових ризиків у частині донарахувань пені та штрафів або переплати податків на користь держави, що призводить до підвищення фінансових витрат підприємства.

Ефективним інструментом зниження податкового ризику є внутрішній податковий контроль. Система внутрішнього податкового контролю є частиною системи внутрішнього контролю сільськогосподарського підприємства в цілому і являє собою сукупність різних елементів, взаємодія яких, що дозволяє забезпечити здійснення податкового контролю та цілей, на які він спрямований [50; 76].

Сновними елементами системи внутрішнього податкового контролю виступають:

- суб'єкт податкового контролю - особи, які мають контрольні повноваження в сфері оподаткування;

б'єкт податкового контролю - це земельні ділянки, що перебувають у розпорядженні підприємства.

- правильність обчислення і сплати податків;

- контрольні дії (процедури) - сукупність методів, що дозволяють здійснити контроль;

- контрольне середовище - філософія керівництва;

- період проведення - платіжний податком календар (оперативний контроль;

- періодичний контроль, документальний контроль, фактичний контроль)

Процес здійснення внутрішнього податкового контролю можна розділити на тактичний (поточний) і стратегічний.

Тактичний податковий контроль передбачає забезпечення дотримання податкового законодавства, а також локальних норм, в тому числі облікової політики для цілей оподаткування, внутрішніх документів підприємства. Даний вид контролю спрямований на мінімізацію витрат і забезпечення достатньої впевненості в тому, що будуть досягнуті цілі в майбутньому, що

виражатиметься в достовірності податкової звітності при відповідності чинному податковому законодавству.

В рамках здійснення тактичного внутрішнього податкового контролю проводяться наступні заходи:

- аналіз нормативно-правової бази;

- моніторинг підконтрольних об'єктів;

- зіставлення прогнозів податкових зобов'язань економічного суб'єкта;

- виявлення виникаючих помилок і їх усунення, своєчасність при виконанні податкових зобов'язань;

- дослідження причин відхилень від базових показників [41, 51].

Більше 90% підприємств сільського господарства не мають регулярно функціонуючої системи внутрішнього контролю [52]. З нашої точки зору сільгоспідприємства обов'язково повинні приділяти значну увагу внутрішньому контролю.

Незважаючи на те, що внутрішній податковий контроль так само несе за собою певні витрати не варто випускати з уваги, що вони окупляться відсутністю штрафних санкцій та проблем з податковими органами.

Внутрішній контроль - процес, спрямований на отримання достатньої впевненості в тому, що підприємство забезпечує [59]:

а) ефективність і результативність своєї діяльності, в тому числі досягнення фінансових і операційних показників, збереження активів;

б) достовірність і своєчасність бухгалтерської (фінансової) та іншої звітності;

в) дотримання чинного законодавства, в тому числі при здійсненні фактів господарського життя і веденні бухгалтерського обліку.

Сносна мета внутрішнього контролю полягає в тому, щоб виявити слабкі місця і помилкові рішення, своєчасно виправити їх і не допустити повторення.

Проблема організації внутрішнього контролю стає дуже актуальною в зв'язку зі змінами в законодавчій базі, непростій економічній ситуації в країні і, як

наслідок, підвищеними вимогами власників бізнесу, пов'язаними зі зниженням ризиків економічної діяльності [63].

Процес здійснення внутрішнього податкового контролю можна розділити на тактичний (поточний) і стратегічний.

Тактичний податковий контроль передбачає забезпечення дотримання податкового законодавства, а також локальних норм, в тому числі облікової політики для цілей оподаткування, внутрішніх документів підприємства. Даний вид контролю спрямований на мінімізацію витрат і забезпечення достатньої впевненості в тому, що будуть досягнуті цілі в майбутньому в достовірній податковій звітності при відповідності з чинним цивільним та податковим законодавством.

В рамках здійснення тактичного внутрішнього податкового контролю проводяться такі заходи:

- аналіз нормативно-правової бази;
- моніторинг підконтрольних об'єктів;
- зіставлення прогнозів податкових зобов'язань економічного суб'єкта, щоквартального графіка податкових витрат з фактичними показниками;
- виявлення виникаючих помилок і їх усунення, своєчасність при виконанні податкових зобов'язань;
- дослідження причин відхилень від базових показників [12].

Важливим завданням внутрішнього податкового контролю виступає оптимізація оподаткування, і скорочення податкового тягаря підприємства.

Дане завдання виконується в рамках стратегічного внутрішнього податкового контролю на основі податкового планування.

Податкове планування являє собою процес, що полягає у виявленні можливої податкової економії, залишаючись в рамках чинного законодавства.

Будучи частиною загальної системи контролю, податкове планування дозволяє забезпечити складання прогнозів податкових зобов'язань сім'ї підприємств, спрогнозувати можливі наслідки планованих угод, розробити графік співвідношення виконання податків і зміни фінансових ресурсів підприємства,

дати аналіз можливих причин істотних відхилень від середньостатистичних показників діяльності та податкові наслідки операції, що проводяться.

В рамках проведення стратегічного внутрішнього податкового контролю проводиться складання бюджету податків. До бюджету податків включена інформація по нарахуванню та сплаті податків, згрупованих за видами, із зазначенням бази оподаткування та передбачуваної заборгованості перед бюджетом. Бюджет податків необхідний для подальшого розрахунку фінансових показників сільськогосподарського підприємства і визначення впливу на них податкового тягаря, а також для створення платіжного календаря і оптимізації податків [19].

Податковий контроль виступає як певний механізм управлінського процесу на підприємстві, що виконує одночасно організаційну, контрольну та інформаційну функції. Так, наприклад, внутрішній податковий контроль може акумулювати інформацію про стан розрахунків з бюджетом, на основі чого користувачі можуть приймати певні рішення. Крім того, дана інформація може бути використана для оцінки ефективності систем управління і контролю над податковими ризиками [88]. Для подальшого аналізу внутрішнього податкового контролю розглянемо його елементи.

Сновні елементи внутрішнього контролю економічного зображені на рисунку

Рис. 3.1. Елементи внутрішнього податкового контролю

Оцінка податкових ризиків включає аналіз податкового законодавства, арбітражної практики.

Процедури внутрішнього податкового контролю це конкретні дії, спрямовані на запобігання або своєчасне виявлення помилок, пов'язаних з оподаткуванням.

Достовірна інформація забезпечує функціонування внутрішнього податкового контролю. А комунікація виражається в поширенні інформації, необхідної для здійснення внутрішнього податкового контролю.

Отже, внутрішній податковий контроль сільськогосподарського підприємства є беззаперечною перевагою підприємства, що проявляється у запобіганні можливих порушень податкового обліку.

3.2. Аналіз та внутрішній контроль податкових розрахунків фермерського господарства “Гайок”

В сучасних умовах податковий контроль поступово трансформується з державної функції в процесі розвитку податкового адміністрування в господарській сфері та проявляється через внутрішній податковий контроль сільськогосподарського підприємства.

Метою податкового внутрішнього контролю є перевірка своєчасності, надійності і достовірності інформації, що міститься в податковій звітності.

Система внутрішнього податкового контролю ФГ “Гайок” являє собою сукупність інструментаріїв, спрямованих на виявлення, попередження, профілактику податкових правопорушень, помилок в арифметичних розрахунках при обчисленні податків, оптимізацію податкових відрахувань, визначення наслідків податкових ризиків.

Податкові ризики проявляються в можливості несприятливих наслідків податкових взаємовідносин, які виступають у вигляді сформованих претензій або донарахувань податків.

Є і зворотна ситуація, коли має місце переплата за нарахованими податками в бюджет, що також негативно позначається на підприємстві у вигляді втрачених грошових коштів, які могли б бути спрямовані на розширення сільськогосподарського виробництва.

Зовнішніми причинами негативних наслідків податкових ризиків виступають можливі зміни в законодавстві щодо введення єдиного податку четвертої групи, зміни критеріїв віднесення до сільськогосподарських товаровиробників, спірні моменти з податковими органами.

Внутрішні причини податкових ризиків:

- низькокваліфікований склад податкових фахівців на підприємстві або їх відсутність;
- несформована уніфікована система запобігання і мінімізації податкових ризиків.

Алгоритм проведення внутрішнього контролю розрахунків з єдиного податку четвертої групи на ФГ "Гайок" можна розділити на три етапи: попередній, основний і підсумковий (рис. 3.2).

Кожен етап передбачає виконання процедур по виконанню перевірки, що сприяють досягненню поставлених цілей і завдань.

Об'єктами перевірки по правильності обчислення єдиного податку виступають дані бухгалтерського обліку. Джерелами інформації виступає податкова декларація з єдиного податку четвертої групи.

З метою успішного досягнення цілей проведення перевірки щодо розрахунків за єдиним податком, необхідно також звернути увагу на ключові за значимістю галузі контролю.

НУБІП України

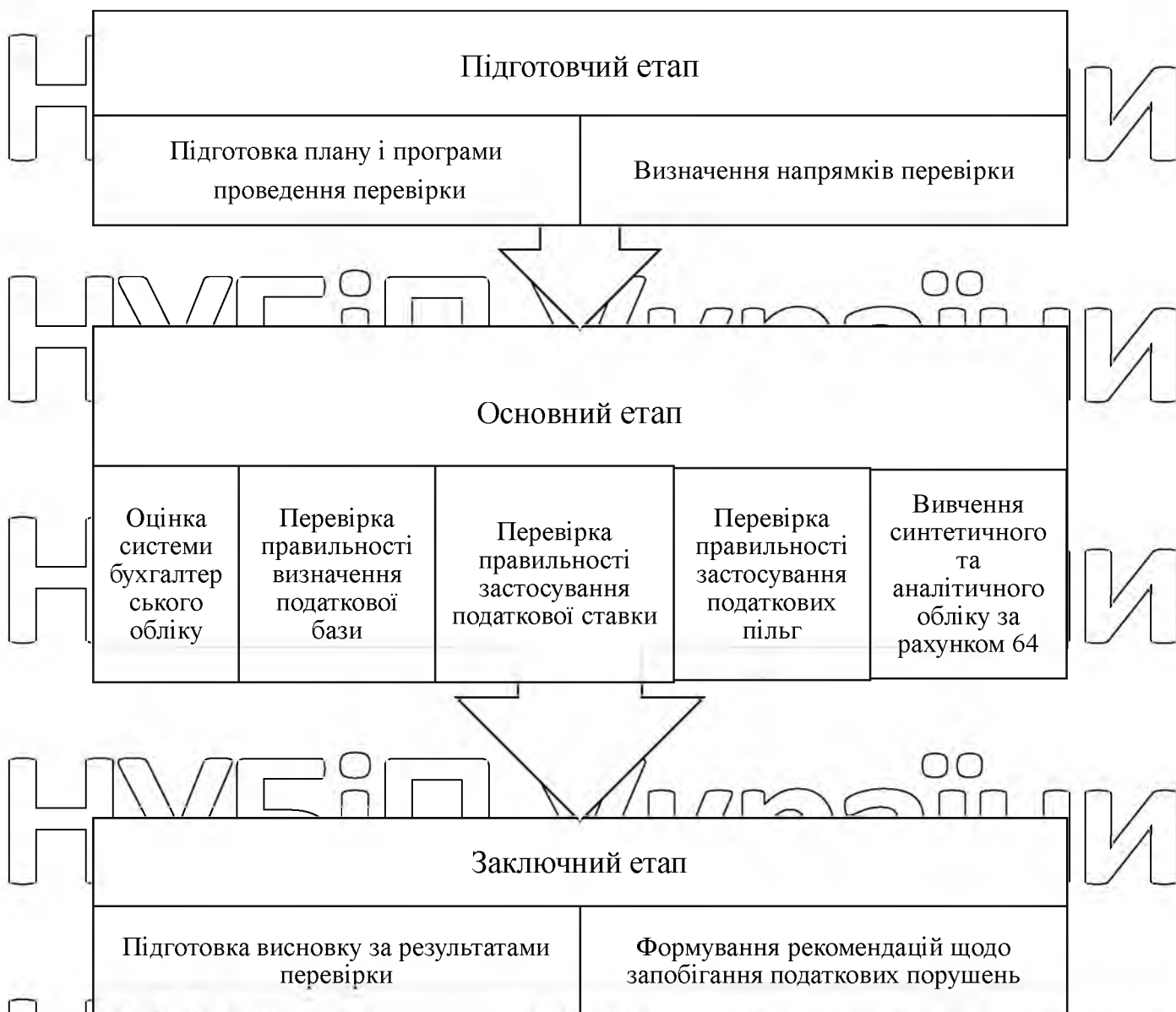

Рис. 3.2. Алгоритм проведення перевірки розрахунків з єдиного податку четвертої групи

На основному етапі перевірки використовуються такі процедури:

- визначення інформаційної бази для проведення перевірки;
- оцінка системи внутрішнього аудиту;
- визначення правильності ведення та організації бухгалтерського обліку за операціями формування оподаткованої бази, за рахунком 64 “Розрахунки за податками і платежами”;
- виявлення правильності арифметичних розрахунків при обчисленні єдиного податку четвертої групи;
- визначення правильності визначення податкової бази;

- оцінка правильності заповнення декларації з єдиного податку четвертої групи.

Час проведення перевірки, характер проведених процедур регламентується внутрішніми документами підприємства, перевірка здійснюється безпосередньо перед або після здачі звітності.

Після закінчення перевірки складається звіт з рекомендаціями щодо усунення виявлених порушень.

На особливу увагу при проведенні податкового контролю також заслуговують розрахунки з податку на додану вартість, який значно впливає на

діяльність сільськогосподарських підприємств. На наш погляд, основним його недоліком є те, що податок на додану вартість відволікає обігові кошти з господарського обороту сільськогосподарських суб'єктів і також збільшує ціну реалізації, знижуючи конкурентоспроможність продукції галузі. Однак ряд

положень Податкового кодексу, що регламентують порядок обчислення і сплати податку на додану вартість, пом'якшує негативний вплив даного податку. Конструкція податку на додану вартість передбачає можливість заліку суми податку, сплаченого при придбанні товарів (робіт), послуг, що використовуються у виробничій діяльності.

Більшість підприємств, в тому числі і ФГ "Гайок", які застосовують єдиний податок четвертої групи, повинні реалізовувати свою продукцію (роботи, послуги) або кінцевому споживачу, або контрагенту, який не є платником ПДВ. Дані платники податків є невігідними партнерами для інших контрагентів.

Це відбувається через те, що при придбанні товарів (продукції) у таких підприємств покупці не можуть приймати по ним податок на додану вартість до заліку, хоча самі підприємці при придбанні сировини, матеріалів, комплектуючих і т.д. податок сплатили.

Зазначені вище особливості нарахування єдиного податку і податку на додану вартість в сільськогосподарському виробництві визначили значимість створення на підприємстві служби внутрішнього податкового контролю.

Одним з перешкод в роботі служби внутрішнього контролю є відсутність стандартів, що регламентують процес проведення податкової перевірки.

Одним з ускладнень в роботі внутрішніх аудиторів є відсутність належної координації як між співробітниками служби внутрішнього контролю, так і між співробітниками перевіряємих підрозділів і, як наслідок, зниження якості і невиконання роботи в зазначені терміни. Щоб уникнути подібних ситуацій необхідна внутрішня регламентація підпорядкування суб'єктів перевірки, їх функціональна підтримка, визначення порядку координації дій співробітників як служби внутрішнього контролю, так і перевіряємих підрозділів.

Отже, податковий контроль на ФГ "Гайок" є інструментом, який сприяє оптимізації, підвищенню ефективності сільськогосподарської діяльності, мінімізації податкових ризиків, профілактиці можливих податкових порушень.

Таким чином, на сьогоднішньому етапі розвитку сільського господарства податковий контроль виступає необхідним елементом його сталого розвитку в подальшій перспективі.

Узагальнення матеріалів аналізу та внутрішнього контролю для прийняття управлінських рішень щодо ефективної діяльності фермерського господарства

Зважаючи на виняткове значення системи внутрішнього контролю ми рекомендуємо наступні процедури внутрішнього податкового контролю, що сприятимуть зниженню податкового ризику на підприємстві:

- регулярне відстеження змін податкового та бухгалтерського законодавства;

- моніторинг арбітражної практики;

- контроль за виконанням податкових зобов'язань;

- своєчасне виявлення та виправлення податкових помилок;

- звернення по неоднозначним ситуаціям в податкові органи за письмовими роз'ясненнями;
- проведення звірок станом розрахунків по податках.

Ми пропонуємо здійснювати внутрішній податковий контроль підприємствам, що сплачують єдиний податок четвертої групи за етапами, відображеними на рисунку 3.3.

Рис. 3.3. Етапи проведення внутрішнього податкового контролю при сплаті єдиного податку четвертої групи

Внутрішній податковий контроль може здійснюватися як спеціальною службою з внутрішнього контролю, так і окремими фахівцями (бухгалтерами).

Спеціаліст, який відповідає за внутрішній податковий контроль на підприємстві, повинен здійснювати:

- контроль за правильністю обчислення і своєчасністю сплати податку;
- взаємодія з податковими органами;
- розрахунки по оптимізації оподаткування підприємства;

- контроль за правильністю складання звітів по страхових внесках і податку на доходи фізичних осіб.

Всі наші рекомендації здійснюватиме бухгалтер (фахівець з внутрішнього податкового контролю), щомісяця, складаючи звіт за виявленими порушеннями.

Проаналізувавши податкові ризики і внутрішній податковий контроль, ми прийшли до принципів внутрішнього податкового контролю, що зображені на рисунку 3.4.

Облікова політика затверджується наказом керівника. Даний документ складається в частині бухгалтерського обліку та в частині податкового обліку. Необхідно розподіляти, оскільки облікова політика повинна наближати по двом цілям, з метою бухгалтерського обліку задовольнити інтереси інвесторів, а з метою податкового – оптимізувати податки.

Рис. 3.4. Принципи внутрішнього податкового контролю

В обліковій політиці з метою оподаткування повинен бути відображений об'єкт оподаткування. Так само в обліковій політиці необхідно висвітлити розділ по внутрішньому податковому контролю. При розробці порядку контролю підприємство повинно визначити коло відповідальних осіб і контрольні процедури.

Як метод здійснення внутрішнього податкового контролю може бути створення карти податкових ризиків. Дана карта наведена в таблиці 3.4.

включає опис всіх можливих факторів, що сприяють виникненню податкового ризику підприємства та заходи щодо їх попередження.

Таблиця 3.1

Карта податкових ризиків

Ризикоутворюючі фактори	Заходи
Імовірність втрати права на застосування єдиного податку 4 групи	Контроль за величиною доходів від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва
Порушення встановлених термінів надання податкової звітності та сплати податку	Складання графіка сплати авансових платежів, встановлення нагадування на робочому комп'ютері фахівця, що займається внутрішнім податковим контролем про терміни
Неправильне обчислення податку	Арифметичний перерахунок сум отриманих податків. Перевірка відповідності застосовуваного порядку розрахунку податків нормам чинного законодавства і внутрішніх документів (облікова політика, положення щодо податкового обліку).
Зміна податкового законодавства і арбітражної практики	Моніторинг податкового законодавства та арбітражної практики. Контроль за нововведеннями і їх впливом на діяльність підприємства.
Відсутність кваліфікованих співробітників в сфері оподаткування.	Проведення заходів щодо підвищення кваліфікації працівників (курси підвищення кваліфікації, підписка на друковані видання, семінари та ін.). Перегляд кадрової політики підприємства в області підбору персоналу
Відсутність або погано організована інформаційно-технологічна система обліку	Застосування, оновлення програмного забезпечення
Виявлення порушень при податковій перевірці	Проведення внутрішнього податкового контролю. Розробка внутрішніх нормативних документів регламентують порядок обчислення і сплати податків.

Метою карти податкових ризиків є визначення на її основі в будь-який момент часу найбільш значущих податкових ризиків для підприємства і їх попередження.

Карта податкових ризиків може бути використана як на невеликому підприємстві, без утворення окремої служби внутрішнього контролю, так і на великому, де дана служба внутрішнього контролю існує.

Методика внутрішнього податкового контролю представлена на рисунку і складається з попереднього, поточного і наступного етапів.

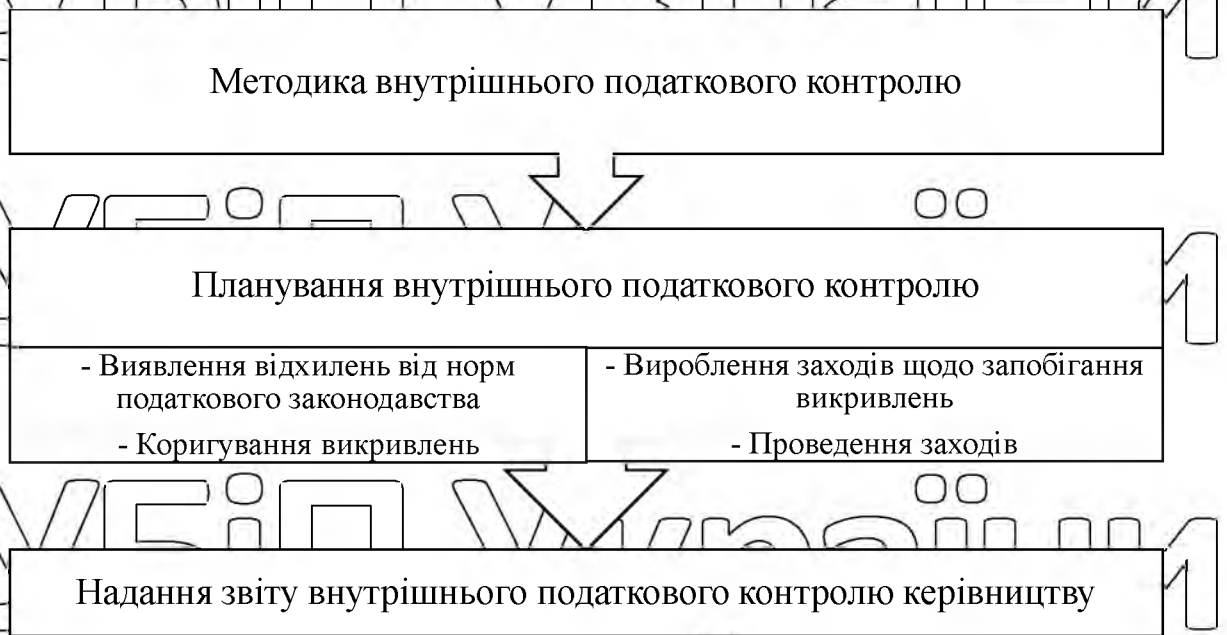

Рис. 3.5. Методика внутрішнього податкового контролю

Не менш важливим завданням внутрішнього податкового контролю виступає оптимізація оподаткування і скорочення податкового тягара підприємства. Дане завдання виконується в рамках стратегічного внутрішнього податкового контролю на основі податкового планування. Податкове планування являє собою процес, що полягає у виявленні можливої податкової економії, залишаючись в рамках діючого законодавства.

Будучи частиною загальної системи контролю податкове планування дозволяє:

- забезпечити складання прогнозів податкових зобов'язань підприємства; - спрогнозувати можливі наслідки планованих угод;
- розробити графік співвідношення виконання податків і зміни фінансових ресурсів підприємства;

- дати аналіз можливих причин істотних відхилень від середньостатистичних показників діяльності підприємства та податкові наслідки операцій, що проводиться.

Важливим методом стратегічного внутрішнього податкового контролю є також складання бюджету податків. До бюджету податків включена інформація про нарахування та сплату податків, згрупованих за видами, із зазначенням бази оподаткування та передбачуваної заборгованості перед бюджетом.

Бюджет податків необхідний для подальшого розрахунку фінансових показників підприємства і визначення впливу на них податкового тягаря, а також для створення платіжного календаря і оптимізації податків.

Зазначені процедури ми пропонуємо використовувати для звіту про проведення контролю. Приклад звіту вказано в таблиці 3.6., ми пропонуємо щоквартально подавати керівництву, оскільки авансові платежі сплачуються до 30 числа місяця, наступного за кварталом, щоб була можливість виявити помилку до настання строку сплати авансового платежу.

Виправлення податкової помилки складається з трьох етапів [16; 78]:

- 1) внесення змін до даних податкового і бухгалтерського обліку;
- 2) перерахування в бюджет недоплаченої суми податку з урахуванням пені;
- 3) здача до органів Фіскальної служби України уточненої декларації за період, в якому були допущені порушення

Таблиця 3.6
Приклад щоквартального звіту про проведення процедур внутрішнього податкового контролю

Найменша кількість звіту	Опис
Дата	
складання звіту	

у Пер іод пере вірк и	НУБІП України
Вия вле ні пор уше ння	Виявлено включення в податкову базу нормативної вартості земельних ділянок, не підтверджених документами.
Вне сені змін и до под атко вої звіт ност і	НУБІП України Збільшена податкова база на 12340,00 грн.
Сум а под атку , нео бхід на до дон лати Дат а пере рах ува ння	НУБІП України грн.
Дат а нада ння уго чне ної	НУБІП України
под атко вої дек лара ції	НУБІП України

НУБІП України

Отже, система внутрішнього податкового контролю являє собою контроль, який створюється і здійснюється самим підприємством в інтересах власників і регламентується внутрішніми документами підприємства щодо дотримання порядку розрахунків за податками з бюджетом і мінімізації ризиків, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, а також заходами по мінімізації оподаткування.

Висновки до III розділу:

НУБІП України

Ефективним інструментом зниження податкового ризику є внутрішній податковий контроль. Система внутрішнього податкового контролю є частиною системи внутрішнього контролю сільськогосподарського підприємства в цілому і являє собою сукупність різних елементів, взаємодія яких, що дозволяє забезпечити здійснення податкового контролю та цілей, на які він спрямований.

Важливим завданням внутрішнього податкового контролю виступає оптимізація оподаткування, і скорочення податкового тягара підприємства.

НУБІП України

Дане завдання виконується в рамках стратегічного внутрішнього податкового контролю на основі податкового планування.

НУБІП України

Недоліками в роботі служби внутрішнього контролю є відсутність стандартів, що регламентують процес проведення податкової перевірки; відсутність належної координації як між співробітниками служби внутрішнього контролю, так і між співробітниками перевіряємих підрозділів і, як наслідок, зниження якості і невиконання роботи в зазначені терміни.

НУБІП України

Для удосконалення системи внутрішнього контролю на ФГ "Гайок" пропонуємо складати звіт про проведення контролю. Звіт про проведення процедур внутрішнього контролю ми пропонуємо щоквартально подавати керівництву, оскільки авансові платежі за сплануються до 30 числа місяця.

наступного за кварталом, щоб була можливість виявити помилку до настання строку сплати авансового платежу.

В обліковій політиці з метою оподаткування повинен бути відображений об'єкт оподаткування. Так само в обліковій політиці необхідно висвітлити розділ по внутрішньому податковому контролю. При розробці порядку контролю підприємство повинно визначити коло відповідальних осіб і контрольні процедури.

Як метод здійснення внутрішнього податкового контролю може бути створення карти податкових ризиків. Дана карта включає опис всіх можливих факторів, що сприяють виникненню податкового ризику підприємства та заходи щодо їх попередження.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В ході написання роботи було вивчено і узагальнено первинні і зведені документи, основну і спеціальну літературу по обліку діяльності на фермерському господарстві "Гайок".

Після виконаної роботи зроблені наступні висновки:

Фермерське господарське є системоутворюючою складовою національної економіки, це дозволяє сформувати основи збереження суверенності держави - продовольчої і, певною мірою, економічної, екологічної безпеки, що забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій. Збільшення агробізнесу - це світовий тренд, який сам по собі представляє позитивне явище.

2. Поряд з іншими державними методами підтримки, існує метод податкового стимулювання виробників сільськогосподарської галузі, який має особливо важливе значення. У податковій системі налічується кілька спеціальних режимів, здатних полегшити податкове навантаження аграріїв.

Одним з них є єдиний податок четвертої групи, розроблений спеціально для галузі сільського господарства. Застосування цього режиму звільняє платників податків від сплати ряду податків, тим самим дозволяючи знизити податкове навантаження.

3. Сільське господарство належить до галузей, яким для успішного розвитку необхідна допомога держави. Це обумовлено тим, що галузь є високоризиковою, але при цьому не найприбутковішою, і відповідно інтерес інвесторів до ній невисокий.

Досліджуване підприємство ФГ "Гайок" перебуває на четвертій групі єдиного податку. Для IV групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та або земель водного фонду залежить від

категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування).

Фермерське господарство "Гайок" використовує для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи єдиний податок, що справляється в дохід бюджету, призначено рахунок 64 "Розрахунки за податками та платежами"

В Балансі (ф. № 1) кредитове сальдо за рахунком 64 "Розрахунки за податками і платежами" відображається у III розділі пасиву Балансу "Поточні зобов'язання".

Первинними документами згідно яких фермерське господарство "Гайок" проводить нарахування єдиного податку на підприємстві є:

- податок на додану вартість - видані та отримані електронні податкові накладні;

- єдиний податок четвертої групи - дані про земельні ділянки підприємства та їх нормативно-грошову оцінку;
- екологічний податок - дані про викиди стаціонарними джерелами забруднення

- рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин - дані управлінського обліку

На підставі вище перелічених документів господарство "Гайок" складає податкову звітність:

- податок на додану вартість - декларацію з податку на додану вартість, яка подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

- єдиний податок четвертої групи - декларацію платника єдиного податку четвертої групи, яка подається щорічно, до 20 лютого поточного року.

Здійснивши аналіз фермерського господарства "Гайок" робимо наступні висновки:

• Фермерське господарство "Гайок" правильно здійснює оформлення первинних документів із нарахування та сплати податків.

• Сума єдиного податку 4 групи за 2022 рік була правильно розрахована досліджуваним підприємством;

• Підприємство здійснило сплату податків вчасно, не порушуючи терміни;

• Фінансова звітність підприємства не має помилок.

Щоб вдосконалити розрахунки з єдиного податку на фермерському господарстві "Гайок" пропонуємо:

• Розробити графік документообігу, адже він відсутній, та стежити за його виконанням. Це може полегшити роботу та підприємство буде дотримуватися усіх норм;

• Кожного року здійснювати аналіз податкового навантаження досліджуваного підприємства і змінювати при потребі систему оподаткування підприємства;

• Використовувати автоматизовану форму обліку, а саме програму "1С:Підприємство" із спеціальною конфігурацією для сільськогосподарських підприємств. Використання даної програми не дасть зробити помилку в обліку та значно полегшить роботу бухгалтера;

Контролювати своєчасність подання податкової звітності та сплати податків, щоб уникнути штрафних санкцій;

• Здійснювати підписку періодичної бухгалтерської літератури для оперативного вивчення змін в податковому законодавстві.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України